Kaina 10 Pf.

Nr. 28 (1190) Vilnius, 1943 m. liepos 10 d.

LIETUVIŲ KARŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*
Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 8
Telef. per Vilniaus kariškų: Vyr. redaktoriaus — 22. Redakcijos ir administracijos — 24. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags- und Druckerei G. m. b. H., Wilna, St. Annenstr. 3, Ruf 15-66.

VYRAI RYTUOSE LAUKIA

Mūsų vyrai Rytuose nekantriai laukia, kad šis visuomeninis karių kultūrinio rėmimo ir aprūpinimo darbas bus vieną kartą rimtai suorganizuotas ir tiksliai, aiškiai suvtarkytas. Ir iš tikrųjų, tai yra be galo svarbus, stačiai degas reikalas, kurį atidėlioti ir toliau būtų nedovanotinas apsileidimas prieš tūkstančius savo tautiečių, lietuvių karių; apsileidimas prieš tuos vyrus, kurių žymi dalis jau tuoj bus dveji metai, kai tarnauja karo dalių Rytuose, toli nuo Tėvynės, nuo savųjų. Užmegzti tvirtus moralinius ryšius su visais mūsų kariais Rytuose ir jiems nuolatos palaikyti — rodos, yra toks aiškus reikalas; o, vis dėlto, jis dar netvarkoje, ir apie tai kalbėti nebus perdaug tol, kol visa ši visuomenė veikla taps aiškias formas, kada bus jaučiamas nuolatinis pulsavimas, tamprai riišas Tėvynę su mūsų kariais Rytuose, tuo pačiu ir karius su Tėvynė.

Turime ir paprastai tariant, visi gerai žinome,kad per praėjusius dvejus metus pas mus nesikūrė jokis centrinis organas, jokia įstaiga ar komitetas, kuris vieną pilnatvinę organizuotų mūsų karių kultūrinę paramą ir plėnigtų visais Rytuose esančiųjų mūsų vyrų kultūrinials reikalais. Visiškai natūralu, kad tokios būklės pasėkos labai dažnai atsispindi ir mūsų karių laiškuose, įsėūdžiuose, pasikalbėjimuose. Juo labiau, kad kitų, pav. Pabaltijo, tautų kariai šioje srityje yra daug geriau aprūpinami, o mūsų vyrai juk tai gerai žino ir mato, draugę gyvendami ir kovodami.

Tiesa, bėtiu neteisinga tvirtinti, kad visiškai nieko nepadaryta arba nedaroma. Stai: praėjusiais metais per įvairias įstaigas, per LSD Ryšių Karininko štabą, per laikraščių redakcijas ir atskirų asmenų iniciatyva suaukota mūsų kariams nemaža įvairių dalykų, knygų, vienas kitas radijo imtuvas, išrašomos laikraščių prenumeratos, visos redakcijos, Visuomenės Reikalų Departamento nurodymais, siunčia mūsų daliniams j Rytus tam tikrą kiekį savo leidžiamų laikraščių. LSD Ryšių Karininko štabas užpirkęs ir išsiuntęs po tam tikrą kiekį keleto naujai išėjusių knygų. Tėvynėje stovinčių batalionų kaimas surengta visa eilė teatro spektaklių, koncertų, suorganizuotos radijo valandos, pastarosiomis dienomis savo pirmąją premjerą atsidarė net specialiu Fronto Teatras. Moralinius ryšiams su karais palaikyti, jaunimo tarpe pradeda plisti dažnesnis susirašinėjimas su papėstamais ir nepažįstamais fronto karais. Tikybiniais reikalais kaplionai, o spatūos informacijai-karo korespondentai šiek tiek lankėsi pas kovojančius mūsų karius. Viena kita karta yra artimesniuose daliniuose, lankėsi ir LSD vadovybės pareigūnai.

Pagaliau, konkretus moralinis ryšis su mūsų kariais Rytuose stengiamasi palaikyti ir per mūsų savaitraštį „Karį", kuris atgaivintas eina jau pusantrų metų.

Taip, tai yra svarbūs ir reikšmingi faktai. Tačiau reikėtų yra ir tas, kad visa tai dažniausiai vyko atsitiktinai, nepakankamai organizuotai, kartais pavėluotai, nesant aiškaus plano, nepakankamu platumu, rimtumu ir tęsestinumu.

Iki šiol kartais atsitikdavo taip, kad visuomenės suaukoti šilti dalykai daliniai pasiekdavo jau pavasarėjant, arba pusdvei tai, ko tuo laiku netrūksta, o trūkstamo, kad ir menkesnio dalyko (pav. rankšluosčio, nosinės, baltinių patalynės) negaudavo. Kitas tilam batalionui nauda, kad ir iš turininglausios radijo valandos mūsų kariams, jeigu ją visiškai neturi tinkamo radijo imtuvo? Ar negalėjo ankstiau mūsų batalionus pradėti lankyti pritaikyti meno kolektyvai, fronto teatras? Kitas dalinys, žiūrėk, turi šiek tiek pateferėji, bet tuo tarpu nė vienos lietuviškos plokštelės. Galėjo pastatėjęti, kad rūpestingas tautietis ar kuri įstaiga pasiuntė daliniui keliolika minėtųjų plokštelių, bet ten netaurima jokio patefono... Faktas, kad nėra kam rūpėtis tikrąjų ir skubių laikraščių išsiuntimu visiems esamiems daliniui feldpostams. Tai atlieka pačios redakcijos, kurių informavimas iš Kauno yra nelankstus, lėtas, nepakankamai tikslus. Knygų batalionams maža, ypač naujai susiformuojamiems daliniams. Kiti turimas knygas jau seniai perskaitė Ne visos lėšjusios knygos gaunamos ir iš Valst. Leidyklos. Iki šiol nebuvo kiljosmajų, per batalionus keliaujančių bibliotekėlių. Daliniams, ypač atskiriems kariams, trūksta rašomosios medžiagos, kartais net padoresniam laiškui į namus parašyti. Na, o ar visi batalionai turi tautines vėliavas? Lietuviškų pavadėlių arba trispalvės medžiagos tautiniams skydėliams ant rankovių? Taip pat retas dalinys turi pačių reikalingiausių priemonių sportiniam lavinimui. Tiesa, ir paprastai tariant, visi gerai žinome,kad per praėjusius dvejus metus pas mus nesikūrė jokis centrinis organas, jokia įstaiga ar komitetas, kuris vieną pilnatvinę organizuotų mūsų karių kultūrinę paramą ir plėnigtų visais Rytuose esančiųjų mūsų vyrų kultūrinials reikalais. Visiškai natūralu, kad tokios būklės pasėkos labai dažnai atspindi ir mūsų karių laiškuose, įsėūdžiuose, pasikalbėjimuose. Juo labiau, kad kitų, pav. Pabaltijo, tautų kariai šioje srityje yra daug geriau aprūpinami, o mūsų vyrai juk tai gerai žino ir mato, draugę gyvendami ir kovodami.

Tiesa, bėtiu neteisinga tvirtinti, kad visiškai nieko nepadaryta arba nedaroma. Stai: praėjusiais metais per įvairias įstaigas, per LSD Ryšių Karininko štabą, per laikraščių redakcijas ir atskirų asmenų iniciatyva suaukota mūsų kariams nemaža įvairių dalykų, knygų, vienas kitas radijo imtuvas, išrašomos laikraščių prenumeratos, visos redakcijos, Visuomenės Reikalų Departamento nurodymais, siunčia mūsų daliniams j Rytus tam tikrą kiekį savo leidžiamų laikraščių. LSD Ryšių Karininko štabas užpirkęs ir išsiuntęs po tam tikrą kiekį keleto naujai išėjusių knygų. Tėvynėje stovinčių batalionų kaimas surengta visa eilė teatro spektaklių, koncertų, suorganizuotos radijo valandos, pastarosiomis dienomis savo pirmąją premjerą atsidarė net specialiu Fronto Teatras. Moralinius ryšiams su karais palaikyti, jaunimo tarpe pradeda plisti dažnesnis susirašinėjimas su papėstamais ir nepažįstamais fronto karais. Tikybiniais reikalais kaplionai, o spatūos informacijai-karo korespondentai šiek tiek lankėsi pas kovojančius mūsų karius. Viena kita karta yra artimesniuose daliniuose, lankėsi ir LSD vadovybės pareigūnai.

Pagaliau, konkretus moralinis ryšis su mūsų kariais Rytuose stengiamasi palaikyti ir per mūsų savaitraštį „Karį", kuris atgaivintas eina jau pusantrų metų.

Taip, tai yra svarbūs ir reikšmingi faktai. Tačiau reikėtų yra ir tas, kad visa tai dažniausiai vyko atsitiktinai, nepakankamai organizuotai, kartais pavėluotai, nesant aiškaus plano, nepakankamu platumu, rimtumu ir tęsestinumu.

Iki šiol kartais atsitikdavo taip, kad visuomenės suaukoti šilti dalykai daliniai pasiekdavo jau pavasarėjant, arba pusdvei tai, ko tuo tarpu netrūksta, o trūkstamo, kad ir menkesnio dalyko (pav. rankšluosčio, nosinės, baltinių patalynės) negaudavo. Kitas tilam batalionui nauda, kad ir iš turininglausios radijo valandos mūsų kariams, jeigu ją visiškai neturi tinkamo radijo imtuvo? Ar negalėjo ankstiau mūsų batalionus pradėti lankyti pritaikyti meno kolektyvai. fronto teatras? Kitas dalinys, žiūrėk, turi šiek tiek pateferėji, bet tuo tarpu nė vienos lietuviškos plokštelės. Galėjo pastatėjęti, kad rūpestingas tautietis ar

Smarkios kovos Rytuose

Vokiečių pėstininkams sėkmingai per vieniną pobūdžio kovas puolus Bielgorodo ruože, liepos 5 d. per stiprų sovietų priešpuolį išsivystė sunkios kovos sausumoje ir ore, kurios, kas valandą smarkėdamos, išsiplėtė liepos 6 d. naujo niekais sunkūs puolimai, pravesti sovietų kelias savaites ruoštais stipriais junginiais. Be to, mūsų daliniai patys puolė sėkmingai aviacijos remiami. Pavyko gilai įsiveržti į priešo pozicijas ir padaryti priešui labai sunkių nuostolių. Vien tik šaunosios kariuomenės daliniai sunaikino arba pavertė netinkamais naudoti per 300 priešo šarvuočių, daugiausia naujos gamybos.

Ir ore virš šios kovos ruožo vyko aršios oro kautynės su stipriais sovietų aviacijos junginiais. Liepos 5 ir 6 d., netenkant savo 41 lėktuvo, numušti per oro kautynes ir priešlėktuvinės artilerijos 637 sovietų lėktuvai, jų tarpe didelis skaičius kovos lėktuvų. Stipriai aviacijos kovos lėktuvų junginys sėkmingai bombardavo priešo užnugaryje tiekimo rylius, aerodromus ir geležinkelio įrengimus.

Kubanė sustiprinto prietilčio lagūnų srityje, nežiūrint sunkių vietovės sąlygų ir bolševikų priešinimosi, frontas buvo pastūmtas į priekį. Su šiuo liepos 4 d. paskelbtu puolamųjų laimėjimų laikinai baigtos kelias savaites užtrukusios kautynės ypač sunkiomis vietos aplinkybėmis. Priešas neteko iš viso 2.000 užmušųjų ir belaisvių, taip pat daugelio lengvųjų ir sunkiųjų pėstinėnų ginklų. Bendradarbiaujant su aviacija paimta, sunaikinta ar sužalota bevelė 70 priešo valčių.

Sunkioji ėemyna kariuomenės artilerija su pastebėtu sėkmingumu apšaudė karui svarbius taikinius Leningrade.

Kai kuriuose Rytų frontu ruožuose karo veiksmai buvo šiek tiek

Volchovo fronte. Kulkosvaidis pozicijoj potvynio metu. (Wb)

gyvesni, negu ankstesnėmis savaitėmis.

Vidurinio fronto ruožo užnugaryje ff ir policijos junginiai, paremti kariuomenės vienetu ir aviacijo junginiu, sėkmingai užbaigė didelį valymo žygį. Susprogdinta 350 bunkerių ir paimtos 194 žvirtintos partizanų stovyklos. Banditai neteko didelio skaičiaus užmušiais ir didelių kiekių ginklų bei karo medžiagos.

Vokiečių aviacija sėkmingai puolė priešo artilerijos pozicijas, aerodromus ir tiekimo bazės, o taip pat patalkė į valčių telkinius j šiaurės rytų, nuo Temriuko. Juodojoje jūroje vokiečių povandeninės laivas naskandino vieną sovietų nedidelį lydimąjį laivą.

Vokiečių naikinuvai nakti j liepos 4 d. tolimosios šiaurės vandenyse atmušė priešo torpedinių laivų viikstine ir sunaikino 20 priešo lėktuvų, paptra neturėdami jokių nuostolių. Per šias kautynes leitenantas Weissenbergeris pasiekė septynias pergales ore.

Viduržemio Jūros srityje ir ties okeanoiomis Vakarų sritimis britų ir amerikiečių aviacija, kuri bergždžiai mėgino puiti aviacijos bazes, susialėkimo ryšius ir pramonės įrengimus, per atskilias oro kautynes patyrė naujų sunkių nuostolių.

Ties Italijos teritorija liepos 3 d. buvo numušta 50 britų ir amerikiečių lėktuvų. Iš jų 20 sunaikino vokiečių karo aviacija. Nesurgžio dėl vokiečių naikintuvai. Liepos 4 d. buvo numušti 56 lėktuvai, iš jų 28 numušė vokiečių aviacija, ties okupuotomis Vakarų sritimis numušė dar 29 lėktuvai, vadinasi, iš viso 85 daugiausia sunkūs keturmotoriai bombonešiai. Iš kautynių neugrįžo devyni vokiečių naikintuvai. Liepos 5 d. numušta 51 priešo lėktuvas.

Vokiečių povandeninėi laivai Viduržemio jūroje aštriose kautynėse nuskandino keturis laivus, bendros 21.000 tonų talpos, plaukusius stipriai apsaugotose laivų viikstinėse.

Kaip liepos 7 d. paskelbta, Atlante ir Viduržemio jūroje kovoje su stipriai apginkluota vilkstine ir paskirais laivais vokiečių povandeninėi laivai paskandino 9 bendros 53.000 brt. talpos laivus ir vieną burinį krovinių laivą.

Turp birželio 21 ir 30 dienos vokiečių jūrų karinės pajėgos, laivu ir šiaip jūrų zeitinte artilerija numušė 46 lėktuvus.

Stiprūs britų bombonešių junginiai naktį j liepos 4 d. vėl puolė Koelno miestą. Daug numestų sprogstamųjų ir padegamųjų bombų vėl pataikė dėtelių nuostolių gyventojams ir daug pastatų ižgirovė ivairiose miesto dalyse. Priešlėktuvinės apsaugos pajėgos, ligšiolinėję žiniomis, sunaikino 37 bombonešius. Dar trys lėktuvai buvo vakar numušti viršum okupuotų Vakarų sričių.

Kovoje prieš angių ir amerikiečių susiėkimą jūrose birželio mėnesį buvo nuskandintas 31 priešo prekybinis laivas 149.000 tonų talpos, o taip pat trys transporto burlaiviai; iš to skaičiaus 107.000 tonų talpos laivai buvo povandeninėi laivai. Dar 51 laivas, 250.000 tonų talpos, didžiąja dalimi bomboms buvo smarkiai apgadintas. Galima manyti, kad ir šių laivų dalis žuvo. Be to, karo laivynas ir aviacija nuskandino vieną kreiserį, du naikintojus, vieną povandeninį laivą ir 16 desantinių laivų. Apgadintos trys kreiseriai ir 18 kitokių karo laivų, o taip pat keletas desantinių laivų.

Ties Reichu ir okupuotosiomis Vakarų sritimis per birželio mėnesį aviacija ir karo laivynas numušė 614 britų ir amerikiečių lėktuvų, iš tarpe 408 keturmotorius bombonešius.

ŽUVO GEN. SIKORSKIS

AMSTERDAMAS. NL. Britų žinių agentūros pranešimu, per lėktuvo nelaimę, kuris metu žuvo lenkų generolas Sikorskis, iš viso buvo 17 žmonių. Be generolo Sikorskio, Kilmeckio, Cazaleto ir ponios Leoniovskos, žuvo dar Sikorskio asmeninės sekretorius Adam Kulakowskis ir jo asmeninis adjutantas leitenantas Pobiewskis, o taip pat pulkininkas Mareckis ir pulkininkas Gralewskis.

LA LINEA. NL. Vos nukritus lėktuvui, kurius skrido Sikorskis ir jo palydovai, lėšėjo j aiškię vieną aplinkybę, kuri aiškiai parodo, jog lėktuvas turėjo žūti pagal iš anksto ūstatytą ir apgalvotą planą. Ypačiai nurodoma tai, kad visi skridę lėktuvu lenkai užsimušė, o tuo tarpu, kaip spėjama, pagal britų slaptosios policijos nurodymus veikęs pilotas su kitais įgulos nariais'išsigelbėjo iš šokdemi su parašiutais.

Algimantas

STOCKHOLMAS, VII-7. Atsakydamas j Žemųjų Rūmų užklausimą apie generolo Sikorskio mirtį, Churchillis pareiškė, kad jis negali suteikti jokių informacijų apie lėktuvo katastrofos priežastis,

VICHY. NL. Anglosaksų blokada Prancūzų Antilių srityje privedė prie to, kad salų gubernatorius admirolas Robertas, neišdamas iš vengti kraujo praliejimo ir netvarkos, pareikalavo amerikiečius atsiųsti savo atstovą tartis dėl vykdomosios valdžios paėmimo ir maisto produktų tiekimo. Admirolas Robertas nuo to laiko, kai bus sutvarkytas visų jo valdomų prancūzų likimas, laiko save amerikiečių belaisviu, jis stato sąlygą, kad ir toliau būtų išlaikytas prancūzų suverenumas.

PRAŠUTINIS ŽIEMOS ŽVYGIS

IŠVYKSTAME į RYTUS

Graži saulėtė 1942 m. pavasario diena. Saulutė žvyrojos, o jos spinduliai kovoja su žiemos likučiais ir naikina dar pasilikusį, bet jau gerokai susenusį, patvoriuose gulintį, suledėjusį sniegą.

Visi dūsaugiesi artėjančiu pavasariu, tik N. batalijono kariai neturi laiko, nes vėl yra užsimi pavasarinį išvykti į Rytus. Siandien juk jau paskutinė diena, nors daugelis abejoja, ar išvyksime nustatytu laiku, nes laiko maža, o daugo dėl daug. Žmonės skuba, stengiasi, dirba, nes po pietų nori vykti į teatrą, kurį, išvykus į Rytus, jau nebeturės progos lankyti.

Tuojaus turėtų prasidėti spektaklis, kurio taip nekantriai laukiame, bet, deja, gauname įsakymą vykti į namus ir baigti tvarkytis, nes rytojaus dieną išvykstame. Nieko nedaryti, nes jau toks karo amatas. Dažnai tam tenka atsisakyti asmeninių malonumų ir vykdyti tarnybines pareigas.

Išvykstame į karelvines ir imamės darbo, kurio dar gana apčiuai. Karelvinėse veda darbas, lyg didžiulame skruzdėlyne, bevelk per kiaurą ledą. Tik po vidurnakčio šiek tiek prigulame pailsėti.

Transporto treukinys jau mūsų laukia ir nuo ankstyvo ryto pradėame pasikrovimą. Aple 14 val. atvykta su mumis atsisveikinti ir palinkėti sėkmės Rytuose mūsų tiesioginiai viršininkai. Be to, prisirenka ir šaip nemaža žmonių. Vienai išlydi ir atsisveikina artimuosius, kiti gimdytojus, treti žmoniškiai, treti išvykstančius Lietuvos karius. Visi jie linki greitai sunaikinti bolševizmą ir sveikiems grįžti į Tėvynę.

Kelionė teėsei penketą dienų. Traukinyje švenčiame ir Velykas, pasidalydami margučiais, kuriuos vežamės iš namų. Nuotaika gana gera, nes keleiviai, kuris gyvena visą laiką tik Lietuvoje, dabar turi progos, nors pro vagono langus, pažiūrėti į kitą krašto miestus, miestelius ir kaimus. Žiūrint pro vagono langus, vaizdai sienka pro akis, lyg ekrane. Visur dar matyt sniego likučiai, visur dar ledas sukaustęs upes ir upokinius.

Bevažiuojant, gauname smulkesnių žinių apie batalono išdėstymą ir uždavinius.

Netrukus pasiekiame pirmąjį batalionui skirtą užimti punktą, miestelį W., kuriame išsidėsime pusę kuopos. Išsodintiems batalono vagonams ir ryšio karininkas pabėgė gauto uždavinio svarbumą ir palinki sėkmės jį vykdyti.

Rytojaus dieną, pasiekę P. miestą, išsodiname ir antrąją pusę kuopos. Atsisveikinę leidžiamės tolyn ir kitos dienos ryta atvykstame į W. miestą, kur galutinai išskirsiame ir išskirstome žmones, kurie, mažiausy po puskuopį, išvežiojami sunkvežimiais į skirtas žiemos stovėjimo vietas. Susidaro išdėstomas prie tiekimo kelio, kuri relkės atnaujinti, nes yra gerokai sudėvėtas. Keletą dienų dar liksime po kelionės, o ir žemė dar neišdavusioj iš kitas keliui statyti relkalinges medžiagas. Su darbu relkia paskubėti, nes netrukus pradės eiti transportai.

Po poros savaičių, prasidėjus darbams, batalono vadas ir batalono ryšio karininkas vyksta aplankyti, išsidėstusių mažomis grupelėmis, bataliono žmonių. Bataliono karai, neminint kai kurių smulkių trikumų, bent dauguma vietos pasilinami, savo naujomis pareigomis ir gyvenimo sąlygomis patenkinti. Per vieną dieną visų grupelių aplankyti neįmanoma, taė po kelių dienų aplankoma likusioji bataliono karių dalis.

Gyvenimas yra labai ramus, nes frontas toli, o bandžiai čia ne su šu burniu nerasi. Tik gal vienintelis blogumas, kad vienodas monotoniškas darbas gerokai nuboda ir neteikia to malonumo, kaip pirmomis dienomis. Bet kiekvienas supranta, kad karo metu dažnai reikia dirbti ne tai, kas malonu, bet tai, kas reikia ir karo laimėjimui naudinga.

Sekmadieniais įstaiga. Tada didelis būrelis šuvujame, maudomės, kaitinamės saulėje ar žaidžiame futbolą. Vakarais labai dažnai aplankome kina, kur mažutė salė tiesiog kinšte prikimšta.

Vasara prabėga beregint. Dienos vėl pradeda trumpėti ir dažnokai lyja. Kelias ir taisai pabūra. Prisirinkę drumzlino vandens upelai su inžsiemę grąžiu kranty akmenukai uolienas. Darbai jau daugumoje baigti, bet dar kur - ne - kur dirbama.

Pradeda skilsti gandai, kad žiemai vias batalionas apsigyvens vienoje vietoje, bus apmokomas ir vyks naikinti banditų.

Po kai kuriu laiko vėl pradeda kalbėti, kad ir žiemai liksime prie kelių statybos ir epsaugos. Sios kalbos ir pasilieka tik kalbomis, nes laprkrito mėn. pradžioje gauname nuosėmsį įsakymą vykti į naują paskyrimo vietą, kur turėsime uždavinį saugoti belaisvius, dirbančius prie geležinkelių statybos. Didesnė dalis žmonių pagrindinę darbo vėl turės progos pamatyti neužas vietoves, naujus miestus ir tuo praplatins žinių bagažą, turės dėsnį ką papasakoti grįžę į Tėvynę savo artimiesiems ir draugams. Kiti gi susigyvens su esamomis darbo ir gyvenimo sąlygomis ir nenori niekur važiuoti.

Iš pažiūros tarsi pabaigą gauname tikslesnius nurodymus ir netrukus pasikraujame ir išvykstame toliau į Rytus. Visur jau viešpatauja žiema.

Pro akis slenka vėl naujos vietovės.naujų vaizdai. Stai tolumoje slėnyje dunksso kaimas, kuris iš tolo gana graži atrodo, nes namų skaičius nukaitinos, bet mūs jau žiaus neapgaus, nes puikiai pažįstame tuos kaimus, kuriuos tvarkė ir niokojo bolševikinė santvarka.

Daug dairytis po aplynkinę nėra galimybės, nes vežiojame prekinais vagonais, kuriuose nėra langų. Duris laikyti atidarytas negalima, nes šaltis įkyriai veržiasi į vidų. Vagone turime geležinį pečiuką, kuriuo šildo laužu ir medžiais. Dėl to ir šaltesnė naktis, tik žvaigždėta ir ramu. Iš pradžių prekiniuose vagonuose nepatiko, bet po kelių dienų taip puikiai įsirengėme, kad visai jauku pasidarė.

NETOLI FRONTO

Kelionė užtrunka su viršum penketa paru, kol pasiekiame paskyrimo vietą. Atvykstame vakare, tad per naktį dar pasilikame vagonuose, nes be žiesvų lašikrauti neįmanoma, Aviesos negalima degtinė, nes frostas visai netoli, vos 10 — 15 km. Nakčia net išgirstame kulkosvaidžių kalenimą. Tuojau suprantame, kad čia gyvenimas nebus taip vienodas ir nuobodus, kaip anksčiau. Pajuntame, kad čia yra tikrų karių vieta ir jauciame pasiddžiavimą gave vykdyti uždavinius tokioje svarbioje vietoje. O tas kur svarbesnė vieta, ten ir uždavinial yra reikšmingesni ir atsakingesni.

Auštant pradedame lašikrauti, nes turime gerinti žiustinti traukinį, kuriuo reikalinga gabenti naujiems žmonėms, naujoms karo medžiagoms. Darbas vykstą sklandžiai, nes turime nemažai savų transporto priemonių. Po to, dar gavome tam tinės vokiečių komendantūros pora didžiulių sunkvežimių.

Pavakare lašžiuojame į mums skirtas patalpas. Apsigyvenome prie O. miestelio esančiame kaime. Karelvinių čia nėra — turime pasitalpinti mažuose kaimo gyventojų namukuose. Pirmąją naktį tenka gerokai susispausti, nes ne visos mums skirtos patalpos laisvos. Dali jų užėme pravažiuojantiejį kariuomenė dalinial. Kitą dieną įsikuriame jau gana patogiai, nes atgauname visas mums skirtas patalpas. Aple savaitę laiko vykstą galutinis susitvarkymas. Per tą laiką sudarome ryšį su vokiečių ir vengrų kariuomenės darbiais, su kuriais turėsime bendradarbiauti.

Batalono kariai naujų gyvenimi labai patenkinti. Vietiniai gyventojai yra gana draugiški ir nuosirdūs. Kiekviena proga jie stengiasi pasiskusti savo sunkiu gyvenimu prie bolševikų ir džiaugiasi bei giria vokiečių karius, kurie juos išvadavo iš bolševikinės verguvės. Daugelis, ypač iš senesniųjų, prisimena priešbolševikinius laikus ir dar nori nors senatvėje sulaukti ramaus gyvenimo, kad nereikėtų kiekvieną minutę drebėti, ar jo kur nors neištremas, kad būtų užtikrintas, jog iš jo niekas nieko neatims. Jis nori turėti nuosavą namuką ar žemės skypelį. Tik čia jis mato žmogaus laime ir tikslą gyventi bei dirbti. Nors dabartinis jų materialinis gyvenimas ir yra dar sunkus, bet už tai dvasinis yra laisvas ir nevaržomas pilna to žodžio prasme.Tik dabar jis jaučiasi esąs tuo žmogumi, kuris turi teisę gyventi, dirbti ir kurti. Pradėjų kalbėti, jam tas vienelis užsiuntė, ar kas nors pašalinis nesikiauso, ar nėra kur nors arti GPU šnipų. Dabar jo žvilgnis jau nėra toks nūdrus ir mergiškas, kaip anksčiau, jis trokšta, kuo tik greičiau būtų sunaikintas bolševizmas ir baigtųsi karas, o visa kita savo gyvenimo sąlygoms pageriinti, pasiekti sugebėtą patys. Mes puikiai supratame juos ir be pasakojimų, nes bolševizmą per tuos vienerius metus pažinome labai gerai.

KOVOJE PRIEŠ BOLŠEVIZMĄ

Galutinai susitvarkius ir įsikūrus, įsijungiame jau į aktyvią kovą prieš bolševizmą. Fronte jaučiamas kažkoks neramumas, tad turime pasiruošti visokiausiems netikėtumams.

Apie gruodžio mėn. vidurį batalionę rytų karininkas pranešė, kad mūsų batalionas yra priskiriamas Wehrmachtui ir įjungiamas į O. miestelio gynimą. Rytojaus dieną gauname ir konkretų įsakymą, kad mums pavedama ginti miestelio pietinis pakraštys ir kaimas, kuriame gyvename. Mums skirtas ginti baras padvidinamas mūsų laikinostos sostinės vardu, kas mus gerokai pradžiugina.

Išžvalgius vietovę, batalono vadas dūoda kuopų vadams įsakymą įrengti gynimosi pozicijas. Nieko nelaukę pradedame kasti apkasus ir statyti bunkerius. Darbas yra gana sunkus, nes žemė gerokai įšalusi, bet po keletos darbo dienų gana gerai įsirengiame. Dėl kai kurių trūkumų perdaug nenusimeniame, nes, reikalui esant, Wehrmachtas pribūdžio sunkiųjų priemonių mums priskirti. Be to, mūsų kaimynai vokiečiai ir vengrai yra puikiai ginkluoti ir žada savo sunkiosiomis priemonėmis mus paremti.

Bolševikų pusėje jaučiamas kariuomenės judėjimas, bet dar neaišku, ar žmonės atsiskaitinai, ar vykstą seni, dalinių pakeitimas naujais. Tas judėjimas atrodo gerokai įtartinas, nes visą laiką vykstą artilerijos susišaudymas ir pradeda mus lankyti bolševikų bombonešiai. Su tuo greitai apsipratame, nes bombonešiai skraido labai aukštai ir yra nuolatos priešėktuvinės artilerijos apšaudomi. Išmeta po keletą bombų, bet jokios žalos nepadaro. Juo tollau, juo bombardavimai dažnėja.

(B. d)

Ltn. Trečiokas

Vokiečių laikraštis apie Sovietų smurto žygį į Lietuvą

**Vokiečių laikraščiai karts nuo karto duoda įvairių žinių apie Lietuvą, dažniausiai susietų su kai kuriomis aktualybėmis. Tokiu būdu ir Varšuvoje leidžiamas vokiečių laikraštis „Warschauer Zeitung" birželio 15 d., t. y., 3 metų sukakties progą, kai į Lietuvą smurto būdu žygiavo Sovietų kariuomenė, atspaudino porą straipsnių, vaizduojančių patį žygį ir kariuomenės judėjimą. Tai „Der Sowjetgewaltstreich gegen Litauen" ir „Die Tragödie der einstigen litauischen Armee". Medžiaga straipsniams paimta, kaip straipsnių autorius pažymi, iš „Lietuvių Archyvo" gen. Raštikio straipsnio apie Lietuvos kariuomenės tikimą, kol ji tautinio korpo neišardė, kuris egzistavo Balinos Sovietų dalinių, „29 teritorinis šaulių korpas", kur palyginti jau maža buvo lietuvių dalinių, o svarbiausia, karininkai 1940 m. liepos 12 d. brig. gen. Baltušis - Zemaitis buvo paskirtas lietuvių kariuomenės vadu. Tai buvo fanatiškas bolševikas, kaip jį apibūdina laikraštis, kuris dėlto turėjo pakeisti kraštinę. Maskvos jam sudarytą nuomonę, kai tik susipažino su savo krašto kareiviais. Jis net galvoje visam laikui paskitkti Lietuvoje ir lietuvių kariuomenę, pagal galimybes, išaikyti kaip nepriklausomą jungtinį, kuris sovietų kariuomenės tarpe būtų pats geriausias. Nurodymai, kokie buvo jo duodami savo štabui, leidžia kuo geriausiai šitą norą pastebėti".

Toliau apibūdinta bolševikų laiko karo mokyklą (pagal pik. Baltūno straipsnį), kokia buvo jos sudėtis, jos būklė ir pabaiga Švenčionėlių poligone ir kita. Ten pat pavaizduota ir pastangos sunaikinti visus lietuvių kariuomenės brandžiausius kadrų tikučius. Iš visų i Sovietų Sąjungą buvo išvežta 6 generolai, 18 pulkininkų, 22 majorai, 66 kapitonai, 107 leitenantai, 38 jaun. leitenantai, 15 viršilų, 18 puskarininkių, 13 karelvių ir 4 valdininkai. Nė vienas iš šių išvežtųjų nėra grįžęs ir jų likimas nežinomas.

Kaip pavyzdį kuriose E. Brand parėžia, kad visoms žiniom ir charakteristikoms reikia tikėti, nes žiūros palmtos iš atsakingų to laiko lietuvių kariuomenės žmonių. Straipsnis iliustruotas lietuvių kariuomenės gyvenimo vaizdeliais su atitinkamais parašais. Vienas atvaizdas vaizduoja lietuvių raitinkių būrį, praėjusį parado metu, o antras išsirikiavusios lietuvių pėstininkus, kur apačioj padėtas šis parašas: Stalip Švarlai ir drausmingai atrodę lietuvių kariuomenė prieš Sovietų laikus...

(„AL")

„Lietuvių divizija" Sovietuose

Belaisvių stovyklose Siauliuose yra trys lietuviai: 1) Jonas Budrys iš Padubysių val., Šiaulių aps., 2) Stasys Kuncevičius nuo Leckavos, Mažeikių aps. ir 3) Petras Nariūnas iš Molėtų val., Utenos aps. Sie visi trys belaisviai tarnavo raudonojoje „Lietuvių divizijoje", kuria propagandos sumetimais bolševikai buvo suorganizavę jau pačiuose Sovietuose (gerokai laiko praslinkus po 179 ir 184 šaulių divizijų žuvimo).

Šiaulių savaitraščio „Tėviškės" redakcijos atstovas, aplankęs šiuos belaisvius ir su jais pasikalbėjęs, „Tėviškės" Nr. 23 (75), 24 (76) ir 25 (77) plačiai aprašo šių belaisvių pasakojimus.

Belaisvių žodžiais, iš „Lietuvių divizijos" buvo pradėta organizuoti 1942 m. sausio mėn. Pirmiausia ją organizavo Balachnos miestelyje, Gorkio srityje. Į šią diviziją mobilizavo 1941 m. birželio mėn. iš Lietuvos pabėgusius civilius, milicininkus ir buvusio 29 šaulių korpo likučius, kuriuos pirmosiomis karo dienomis panasiekė atsipaleidusi iš raudonosios armijos eilių. Taip pat mobilizavo į šią diviziją ir nuo Didžiojo karo Sovietuose pasilikusius lietuvius bei jų vaikus. Bet didžiausią procentą šioje divizijoje sudarė žydai, bėglai iš Lietuvos. Iš 10.000 divizijos karių, apie 60 — 70% buvo žydai. Divizijos organizavimas truko apie metų laiko.

Dar diviziją tebeorganizuojant, posovietų kariuomenės tarpe būtų pats geriausias. Nurodymai, kokie buvo jo duodami savo štabui, leidžia kuo geriausiai šitą norą pastebėti".

Toliau apibūdinta bolševikų laiko karo mokyklą (pagal pik. Baltūno straipsnį), kokia buvo jos sudėtis, jos būklė ir pabaiga Švenčionėlių poligone ir kita. Ten pat pavaizduota ir pastangos sunaikinti visus lietuvių kariuomenės brandžiausius kadrų tikučius. Iš visų i Sovietų Sąjungą buvo išvežta 6 generolai, 18 pulkininkų, 22 majorai, 66 kapitonai, 107 leitenantai, 38 jaun. leitenantai, 15 viršilų, 18 puskarininkių, 13 karelvių ir 4 valdininkai. Nė vienas iš šių išvežtųjų nėra grįžęs ir jų likimas nežinomas.

Kaip pavyzdį kuriose E. Brand parėžia, kad visoms žiniom ir charakteristikoms reikia tikėti, nes žiūros palmtos iš atsakingų to laiko lietuvių kariuomenės žmonių. Straipsnis iliustruotas lietuvių kariuomenės gyvenimo vaizdeliais su atitinkamais parašais. Vienas atvaizdas vaizduoja lietuvių raitinkių būrį, praėjusį paradę metu, o antras išsirikiavusios lietuvių pėstininkus, kur apačioj padėtas šis parašas: Stalip Švarlai ir drausmingai atrodę lietuvių kariuomenė prieš Sovietų laikus...

(„AL")

Reicho komisaras Lohse lankėsi Rytų fronte

ON. RYGA. Reicho komisaras Rytų Kraštui gauleiteris Henrich Lohse šiomis dienomis lankėsi pas Rytų fronte šiaurinio ruožo armiją. Reicho komisaras nuvažiavęs kartu su generolu feldmaršalu Buschu ir gauleiteriu pavaduotoju Sieh-Kešliu, o taip pat kelias jo įstaigos darbuotojais pirmiausia į generolo feldmaršalo vadovaujamos armijos vyriausiąjį štabą. Vėlau Reicho komisaras aplankė vieną iš armijos dalinių, kuriai vadovauja generolas leitenantas von Wickede. Šį dvizją jo pasižymėjo per kelis mėnesius trukusias kovas Demiansko tvirtovėje. Lankydamasis frienolo nakčiutuvų eskadrilėje, kuriai vadovauja Riterio kryžiumi apdovanotas pulkininkas Trautloftas, Reicho komisaras nuvyko ir į generolo pulkininko Lindemanno vadovaujamos armijos štabą. Vyriausiasis Vadas ir kaip tik čia buvo korpusų ir divizijų vadai amulkiai palinformavo Reicho komisarą apie padėtį fronte.

„Kodėl kilo šis karas"

ON. Sis antrasis lietuviu kalba įleista nedidelė brošūra, kuri vietiniam skaitytojui ypatingai gerai atvaizduoja šio karo didžiąsias istorines aplinkybes ir jam lengva apie kasdieninius įvykius spręsti iš teisingo, tvirto taško. Sis karas liečia kaip tik ne vien Vokiečiją, kaip kad pasakyta ir brošūros įžanglje, bet kartu ir lietuvių tautos bei jų, jos kultūra ir visų atskirų gyventojų šeimas. Brošūroje trumpai, bet vaizdžiai primenami didieji vokiečių atsidūrimo ir kovos ir jos tikslai. Su griuvimo, tas laikotarpis, kai Vokietija per porą metų pavirto labiausiai žydinčia pasaulyje socialine valstybe, tuo paradomos priežastys, pertvedusios jos likimą. Čia ypatingai pasmerkiamas klastingas žydų ir bolševikų, užpuolusių Baltijos kraštus, žaidimas. Iš šios eritiies jie tikėjosi pasiekti ir likusiąją Europą. Pabaigoje nubrėžiami didieji atcities uždaviniai Rytų Kraštė. Juos sprendžiant, ir Lietuva susituoks gerenės atcities ir ir ūkinės gerovės visose srityse. Brošūrą galima nusipirkti už 5 pf. visuose Generalinės Srities kioskuose.

„WILNAER ZEITUNG" APIE MŪSŲ FRONTO TEATRĄ

Rytuose kovojantiems lietuvių batalionams aprūpinti yra susikūręs savas lietuviškas teatras, kuris prieš išvykimą Kauno karių teatre parodė savo premjerą. Iš Krikštėnų Vyriausomenės Reikalų Departamento direktorius, savo sveikinimo kalbą pažymėjo, kad teatras vėliau vyks į Vokietiją, kad ten dirbantiems lietuvių darbininkams perduotų Tėvynės sveikinimą. Kauno miesto teatro direktorius Ivanauskas pasakė savo naujam teatui sėkmės. Teatro personalas susideda iš 40 asmenų: artistų, muzikų ir baleto. Premjera buvo palankiai sutikta. Marga programa susideda iš dviejų veiksmų muzikinės komedijos „Ištikimi laudies dainų ir laudies šokių. Drabužius ir dekoracijas parūpino Kauno miesto teatras.

„Wilnaer Zeitung" Nr. 157.

ra kartų į ją buvo atvykęs Justas Paleckis ir savo kalbose kvietė „išlaisvinti" pasaką jo, „Tarybų Lietuvą". Dviejų metų laiko buvo paslėpta šių metų vasario mėn.

Belaisviai pasakoja, kad šiai divizijai vadovauja gen. mjr. Žemaitis — Baltūnas. Iš bolševikams okupavus Lietuvą, buvo atsiųstas iš Sovietų Sąjungos vadovauti naikinamai Lietuvos kariuomenei. Stabo virininkiu esąs pik. Vincas Kizimas (1941. VI 10. Išsiųstas į „kursus"). Mini toj divizijoj ir b. gen. Karwell (taip pat 1941. VI. 10. Išsiųstą i „kursus"), tik jo pareigas minimi belaisviai nusako labai migloti ir visai neįtikinamai.

Divizijoje maistas ir kitoks aprūpinimas labai blogas. Drausmė menkė. Kareiviai bijo ir žydus arba vengią jon stoti. Pagautus desertyrus arba vengiančius į diviziją stoti šaudo. Ir vadai vengia tarnybos. Kai tik pasitaiko kokie uždavinia, ypač atvykus į frontą, tuoj daugelis „suserga". Divizija buvo atsiųsta į Orlo ruožą ir čia turėjo kautis su vokiečiais. Patekę pas vokiečius, daugelis lietuvių karių tuoj pat stoja į vokiečių karių eiles kovoti prieš bolševikus.

METALO LAUŽĄ KARUI!

ISTORINIU KELIU

Saulė slėpėsi už Gedimino miesto bokštų, kai mes po trumpo postovio važiavome per miestą. Mūsų dainų aidai skambėjo gatvėse. Gatvėse sustoję praeiviai stebėjosi, iš kur čia tiek nematytų lietuvių karių atsirado. Lietuvaitės mojavo mums rankomis ir linkėjo geros kelionės.

Kelios minutės, ir senasis Vilnius paliko mūsų užpakalyje. Saulutė jau pasislėpė už miškų — kalnelių. Paskutiniai jos spinduliai atsimušė vingiuotame Neryje. Mes vis dar dainavome: „Vėliavos iškeltos plazda, renkas vyrai — žygis bus..."

Švelnus birželio vėjas kutena mūsų veidus. Jis atneša mums lietuviškų miškų ir laukų kvapą. Gamtoje vyrauja vakaro tyla, tik mūsų sunkvežimių ir šarvuočių motorai mėgina šią tylą suardyti.

Juk rodos, taip nesenial žygiavome šiuo keliu, tik į priešingą pusę. Dauguma mūsų bataliono karių 1941 m. stovyklavo Varėnos poligone. Šis kelias nusėtas mūsų niekad neužmirštamais atsiminimais. Juk čia atsipalaidavimo iš raudonosios armijos metu nė vienas mūsų ginklo draugas baigė savo kelionę žemėje.

— Štai, čia aš pats palaidojau mūsų pulko 3 karius, kuriuos radome pakelyje nušautus, — parodė buvęs artilerijos pulko eilinis Pranas S. Vakaro prieblandoje dar matėme paplentėje iškastą duobę. Jos dugne telkšojo vanduo. Matyt, šie žuvusieji kariai yra iškasti ir palaidoti bendruose kapuose.

Palei tiltą randame aukštyn vikšrais apsivertusį sovietinį tanką. Jo bokštelis guli keliolika metrų toliau nulėkęs.

— Aš mačiau, kaip vokiečių tankas iš pabūklėlio trenkė į šią Stalino pabaisą, net bokštelis į orą pakilo, o visa šio tanko įgula taip ir suspirgo kartu su tanku, — pasakoja grandinis K.

— Ties šiuo kelių susikirtimu pergyvenau baisiausias savo gyvenimo minutes, — pasakoja psk. K. — Mes buvome priversti kartu su išklerusiais bolševikų „stalinecais", su „puškomis" trauktis. Anuo keliu užvažiavo mums už akių vokiečių tankai ir pradėjo mums švelsti, net žemė drebėjo. Tik trata kulkosvaidžiai, o jiems pritaria tankų pabūklėliai. Komisaras užkomandavo sunaikinti „fašistų" tankus, nors mes jokių kitokių ginklų, kaip šautuvus, ir tai be šovinių, neturėjome. Kai gerai užvirino, tai ir patys politrukai kažkur dingo. Mes vėliau pasidavėm vokiečiams ir grįžome į Vilnių. Kovos vietoje matėme krūvas karių lavonų ir sudaužytų bolševikų mašinų.

Pakelėse gulėjo vis daugiau sudaužytų — sudegusių tankų, vilktuvų ir sunkvežimių. Vienur kitur stypsojo iš kapo išlindęs mažas medinis kryželis. Kiekvienas naujas kelio kilometras primindavo mums tas baisias, o kartu ir išsivadavimo vilties valandas, kurias išgyvenome prieš 2 metus.

Kelias tęsiasi per ilgą mišką. Sutemose dar galima įžiūrėti toliau nuo kelio esančius bombardavimo pėdsakus. Duobės jau baigia apželti žolėmis, vienur kitur iš duobės dugno kalasi mažos eigaitės. Šioje vietoje padarome mažą kelionės pauzą.

Eilinis T., buvęs artilerijos pulko šoferis, skaidosi rankom ir rodo.

— Štai čia mūsų vorą užklupo vokiečių bombonešiai. Aš jau pirmiau mėginau paspruktl iš mašinos, bet visą laiką šalia manęs sėdėjo rusų leitenantas. Kai tik mėgindavau sustoti ir apžiūrėti mašiną, tuo su naganu rankoj rėkdavo: „Skorej, skorej". Su savo mašina vežiau gaubicų artilerijos sviedinius. Štai krinta netoli mūsų kelios bombos. Voroje didžiausias sąmyšis, kelias užsikimšo sunkvežimiais bei tankais. Mano viršininkas užkomandavo važiuoti į mišką. Tai ir padariau. Miške šokau iš mašinos ir sprukau į tankumyną. Ten jau jie tiek mane tematė. Po kelių minučių pasigirdo ore didžiausias trenksmas. Vokiečių bombonešiai vis dar tebebombardavo. Kai grįžau į šią vietą jau su vokiečiais, tai toje vietoje, kur stovėjo mano mašina, radau didžiausią duobę. Aplink dideliame plote gulėjo ištaškyti mano vežti gaubicų sviediniai. Vis dėlto nuo mirties pasprukau, — baigė pasakoti buvęs šoferis, dabar jau daugelyje kovų ir žygių visko patyręs kulkosvaidininkas eilinis T.

Mūsų vora važiavo vis tolyn ir tolyn. Istorinis pilnas atsiminimų kelias pasuko staiga į vakarus, bet mes nuvažiavome kita linkme.

Daugel kilometrų važiavome medžiais apsodintu plentu. Trumpa pavasario naktis jau baigėsi. Rytuose suraudonavo pazarai. Mieguista nuotaika pradėjo mus apleisti, lyg ir šilčiau pasidarė. Abiejose kelio pusėse juodavo sukrypusių lūšnelių kontūrai. Gyvos būtybės dar miegojo giliu miegu.

Pagaliau mūsų vora pasuko į duobėtą kaimo kelią. Šarvuočių motorai pradėjo garsiau urgzti.

— Gefechtsbereitschaft, — sukomandavo šarvuočių dalinio vadas. Kartu su jais priėmėme ir mes kautynių padėtį.

Kautynių parengtyje pradėjome žygį, kurių jau tiek daug per 2 kovos su bolševizmu metus atlikome. Ryto giesmininkų balsai linksmai skambėjo laukuose. Jiems nerūpi jokie žygiai, jokios kovos.

J. psk. J. Pr.

MAIRONIS

SENOVĖS DAINA

Oi, neverk matušėle, kad jaunas sūnus,
Eis gintų brangiausios Tėvynės!
Kad pavirtęs, kaip ąžuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės!

Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas
Kad laužo užrūstintas vėjas;
Tau dar liko sūnų, kas Tėvynę praras,
Antros neišverks, apgailėjęs.

Ten už upių plačių žiba mūsų pulkai:
Jie mylimą Lietuvą gina;
Kam nusviro galva, Danguje angelai
Vainiką iš deimantų pina.

Daugel krito sūnų, kaip tų lapų rudens!
Baltveidės oi verks, nes mylėjo!
Bet nei bus, nei tekės Nemune tiek vande-
Kiek priešų ten kraujo tekėjo.

Vedė Vytautas ten didžiavyrių pulkus
Ir perlaužė priešų smarkybę,
Už devynias mares, už tamsiuosius miškus
Išvarė piktųjų galybę.

Saulė leidos raudona ant Vilniaus kapų,
Kad duobę kareiviai ten kasė,
Ir paguldė daug brolių greta milžinų,
O Viešpats jų priglaudė dvasią.

Oi, neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis gintų brangiausios Tėvynės!
Kad pavirtęs, kaip ąžuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės.

Pas lietuvių statybos batalionus

Prieš mus įdubime matyti nedidelis rusų D. kaimas, mūsų kelionės tikslas. Mes norime susipažinti su lietuvių pagalbinių savanorių gyvenimu ir veikla, savanorių, kurie yra čia toli užnugaryje ir dirba statybos batalionuose.

Prieš mus pasirodo dideli šviesūs ir malonios išvaizdos barakai. Prie įėjimo į III baraką mus pasitinka puskarininkis, kuris griežtai kariškai atraportuoja: „III barakas. Vienas puskarininkis ir 21 karys valgo pietus". Mes įeiname. Kairiame pasienyje stovi lovos, gražiai pastatytos ir paklotos. Prie kiekvienos lovos yra spinta, kurioje tvarkingai sudėti daiktai. Ant spintų durų matyti giminių atvaizdai, sužadėtinių fotografijos ir tėvynės vaizdelių nuotraukos. Prie stalo, esančio būsto viduryje, valgomi pietūs. Pietums yra sriubos, kiaulienos su bulvėmis ir saločių. Valgis gerai paruoštas ir visai skanus.

Kariai daro šviežią ir džiugų įspūdį. Visa vyksta trumpai ir kareiviškai. Veidai ir rankos yra smarkiai nudegusios. Tai nuo pratimų ore ir nuo saulės. Plaukai yra kariškai trumpai nukirpti. Vienam kitam teko atsisakyti savo mėgiamų ilgų garbanų. Uniformos taip pat yra gerame stovyje ir teikia griežtą kariška vaizdą.

Pagalbiniai savanoriai dirba kaip statybos daliniai užfrontėje. Apie jų panaudojimą fronte nė negalvojama. Tačiau ir tai tarnybai reikia gero, kruopštaus karinio parengimo.

Popiet mes pamatome karių oratimus. Pradedama sportiniais pratimais. Tatai teikia daug džiaugsmo. Po to eina rikiuotės pratimai ir pratimai su ginklu. Vėliau eina pratimai laukuose. Karys turi išmokti pasinaudoti laukų aplinka, turi išmokti maskuotis nuo gaujų ir nepastebėtas su savo ginklu prisiartinti prie priešo. Tai, ką pamatome, jau teikia džiaugsmo. Nedideli uždaviniai jau atliekami savarankiškai ir ryžtingai. Su daina iš pratimų aikštės grįžtama į kareivines. Tačiau ir ten dar laukia darbas. Reikia nuvalyti ir pasitaisyti uniforminius drabužius. Pasirodo puskarininkis sanitaras ir apžiūri, kokioje padėtyje yra kojos. Kitas puskarininkis tuo pat laiku apžiūri batus ir kojines.

Atnešama vakarienė. Duona, sviestas, gabalas sūrio, gabalas dešros ir karšta arbata. Tai turi pasotinti per pratimus ištuštėjusį skilvį. Linksmai pradedama valgyti. Vienas karių išsitraukia armoniką ir linksmu lietuvių liaudies motyvu pradžiugina bevalgančius.

Mes dar pasikalbame su paskirais vyrais. Jie yra patenkinti ir gerai jaučiasi kareiviškoje draugystėje. Tarnyba yra griežta ir pirmomis dienomis šiek tiek varginanti. Tačiau geras maistas ir vispusiškas aprūpinimas leidžia užmiršti ir nugalėti tėvynės pasiilgimą. Mes atsisveikiname vėlai vakare, atsisveikiname su jausmu, kad lietuviai pagalbiniai savanoriai savo daliniuose yra geriausiai aprūpinami ir paruošiami.

Kovų sritis prie Velikije Luki (Wb)

Karys prie ežero

Prieš valandėlę nusileidusi saulė dangaus skliaute paliko žymius raudonus pėdsakus, kurie, nenorėdami nutraukti žmogaus žavesio, laikėsi prisišlieję prie lėtai slenkančių debesėlių. Tačiau šis vaizdas pamažu blėso. Švelnus rytų vėjelis nusileidusios saulės pėdsakus stūmė tolyn į vakarus, kol jie visiškai pranyko horizonte. Liko rami naktis.

Tokią naktį, prie I. ežero pakrantės, lėtais žingsniais vaikščioja karys. Jo šalmas nuo žvaigždžių šviesos davė silpną atspindį. Jis retkarčiais sustoja ir iš po šalmo meta į visas puses žvilgsnį. Nepastebėdamas nieko įtartino, vėl žingsniuoja tarp bunkerių, kuriuose, visuomet pasiruošę kovai, ilsisi jo draugai. Svarbiausias jo dėmesys nukreiptas kiton ežero pusėn. Ten už 4 — 5 km priešo pozicijos, kurias taip pat gaubia nakties tyla. Jis stebi, ar nepasigirs priešo motorinių valčių ūžesys, kuriomis jis puola pakrantes. Jokio įtartino garso iš priešo pusės kario ausys nepagauna. Retkarčiais ežero pusės paviršių nušviečia raketos, kuriomis bolševikai savo priešui stengiasi parodyti, jog ir jie budi.

Karys įsitikinęs, kad niekas nesiruošia sudrumsti jo draugų poilsio, pereina į svajonių karaliją. Jis mintimis skrieja į savo Tėvynę. Mato jis, kaip nuvargusi nuo dienos darbų miega jo motulė. Ji, gal būt, sapnuoja savo mylimą sūnų, kuris budi Tėvynės sargyboje. Jis jaučia kaip tylus alsavimas kilnoja jos krūtinę. Kad galėtų dabar prie jos švelniai prieiti ir, tvirtai savo ranka palietęs jos žilstančią galvą, tarti:

— Motut, štai tavo sūnus pargrįžo iš karužės.. — Jis, rodos, mato, kaip motulės raukšlėmis vagotu skruostu nurieda džiaugsmo ašara.

Smarkus sprogimas priešo pusėje privertė karį sugrįžti realybėn. Iš gražių svajonių patekęs tikrovėn atsidūsta. Jis dabar norėtų sukelti visus savo draugus ir sušukti:

— Vyrai! Sukaupkim jėgas ir suspaudę tvirčiau ginklus varykim priešą ten iš kur jis daugiau nebebandytų ateiti į šį pasaulį ir nebemėgintų nešti Europon savo šėtoniškos kultūros. Gana jau jiems gerti mūsų brolių kraują ir kankinti juos Sibiro taigose.

Karys susimąstė. Jis žino, kad valanda dar neišmušė, bet trokšta, kad greičiau suskambėtų. Juk ne jis vienas to nori. Tokių milijonai laukia. Jis paaukotų net ir savo gyvybę, kad kiti jo broliai ir sesės ramūs ir laimingi gyventų laisvoje Tėvynėje. Juk ne vien už savo Tėvynę jis kovoja, bet ir už visą civilizuotą pasaulį.

Vėl kario mintys skrieja Tėvynėn. Jis prisimena, kai lietui lyjant, kovo mėnesio pabaigoje, visas batalionas Lietuvos vyrų, pražygiuodami pro Vytauto D. Karo Muziejų, atidavė pagarbą Nežinomajam Kareiviui. Jis ir dabar širdyje nešioja priesaikos žodžius, kuriuos jis tylomis ištarė, pražygiuodamas pro Tautos šventovę: „Tik tuomet padėsime ginklus, kai išgirsime tavo bokšte laisvės varpus". Šiuos žodžius iš jo širdies išplėš tik mirties letena.

— Na, brolyt, kiek gi litrų kraujo paaukojai uodams? — prašneko išlindęs iš bunkerio karys.

— Ne! Šią naktį neteko su jais susidurti. Dienos metu juos gerai pašėrėme, tat greičiausiai jie kur sulindę virškina maistą. O kaip bunkeryje?

— Patarčiau prisileisti dūmų ir atsigulti su dujokauke, nes, atvirkščiai, jais neatsikratysi.

Dar keliais sakiniais kariai pasikeitę atsiskyrė.

Horizonte pamažu išsirito saulė, kuri sukdamasi kilo aukštyn ir džiugino atbundančią gamtą. Kitoje ežero pusėje bumbsėjo duslūs sviedinių sprogimai, nešantieji mirtį tiems, kurie kėsinasi į mūsų žemelę.

Eil. Algirdas Kapturauskas

Samagonas: Na, ir pasiutęs vyras, baigia man paskutinį kvapą išspausti.

GYVASIS MAIRONAS

Birželio 28 d. sukako vienuolika metų nuo visiems gerai žinomo Lietuvos dainiaus mirties. Prieš 50 metų (1893 m.) jis parašė savo pirmąjį didesnį veikalą: „Tarp akauskų į Garbe". Sukaktis yra dviguba.

Dabar, žyniondami į Trofą, lietuviai dainuoja jo sukurtas dainas: „Lietuva, brangi mano Tėvynė!" — „Kur bėga Šešupė" ir kitas. Jo dvasia suskamba visų ausyse, širdyje, bet, dar nespėjus ją pajust, suprast, daina nutrūksta.

Ta nemarioji poeto dalis žmėkteli lietuviui kartui apkasuose, kada ten išviešpatauja rimtis. Gal dar prabėga atminty jo žodžiai: „Idėjos, jei didžios, nemiršta, kaip žmonės". Tai ir viskas. Kas liko iš to, kurį prieš 50 metų, vaikystėje ir jaunimąjį veikalą, degė Tėvynės meile, sakydamas: „O ta mano mylimoji, Lietuva — Tėvynė!... dėl jos tai norėčiau nupiešti garbės vainiką". Jis jai aukoja pirmąjį darbą, jis, jos vardą tardamas, pasitraukė iš gyvenimo kovos (1932 m. birželio 28 d.).

Per paskutinį dešimtmetį laikas apėjo apreš stirtu dulkių sluoginį jo gyvenimą ir nustumt jo milžinišką asmenį už sunkiai permatomų miglų. Bet jo giesmės mintis dėl to dar labiau pasiėkė:

„Kaip man gaila to baito senelio, Kurs, užstojęs ant amžino kelio, Jau nebkels ant balso varpu, Ir ant kelių sunius pasodines, Nebepasakos bočius atminę, Nepratarę iš šaltųjų kapų!" (II 134)

Taip galėtų Lietuvos dainius galėję dar veiksi bėgiodamas „Tėvo Raseinių prie dulkančio kelio" (146), gražiam Žemaitijos kampely, kur jis gimė (1862 m.), augo ir pradėjo savo gyvenimo pasaką. Jo tėvai buvo labai geri ūkininkai. Vėliau pasigyveno taip, kad pralenkė ir apylinkės bajorus. Už tiems paskolintus pinigus jie gavo valdyt dvarelį (Pšandravį). Tas praturėjimas būsimojo poeto šeimynos nesulenkino, nors ir priartino prie bajorų. Jie ir toliau visi pasiliko geri lietuviai ir katalikai. Yra tikrai lietuviškų šeimoj augo būsimasis Lietuvos dainių kūrėjas.

Jau Kauno gimnazijoj besimokydamas, Maironis tarėsi su savo draugu Vytartu stot į kunigų seminariją. Kaimynų bajorų ir tėvų klausydamas, Maironis baigė gimnaziją (1883 m.) ir išvažiavęs į Kijevą studijuyo literatūrą. Buvo sudėtas gražus vyras Turėjo garbanotos plaukus, puikų balsą, ir jau gimnazijoj besimokydamas parodė didžiūs gabumus ir galėjo tenpyvi eiliuoti. Stebėjosi visi, kai jis staiga iš universiteto įstojo į seminariją ir joj buvo visa laika pavyzdingas kleirikas, kol ją baigė (1889 m.).

Nepatiko jis sulenkėjusiai seminarijos vadovybei savo aiškiai lietuviška dvasia bet matydami jo gabumus, jį išsiuntė į Petrapilio dvasinę akademiją. Ten jis suorganizavo studentų lietuvių būrelį, iškovojo jam toktas pat teises, kokias turėjo lenkai studentai. Pastudijavęs keturis metus, vėl grįžo į Kauno dvasinę seminariją ir buvo paskiritas jos profesorium. Kaune dirbo tik du metus, bet apie juos pats Maironis pasisako, kad tai buvo gražiausi jo gyvenimo laikai. Puikiai susyveno su auklėtiniais, atgaivino seminarijoj lietuvišką dvasią, gerai sekėsi darbas ir kūryba.

Netrukus gavo naują paskyrimą, turėjo išvažiuot į Petrapilio akademiją ir užimt joj garbingą inspektoriaus vietą. Ten žigyveno poetas liga laika (apie 14 metų), bet nuo Lietuvos neatitrūko. Jos ilgėdamasis, sukūrė pačius geriausius savo veikalus (pertaisė pirmą poemą, papildė ir sudarė „Pavasario balsus" — eilėraščių rinkinį, parašė „Raseinių Magdę" ir kitus savo kūrinius). Mirus Kauno seminarijos rekturiui, jis vėl grįžo į Lietuvą ir, užėmęs tą vietą, dirbo iki Nepriklausomybės atgavimo ir dar vėliau, padarydamas daug gerų reformų.

Tiek sausų žinių iko knygose apie tą uginęą dainių kūrėją Ir kūrybą, toli gražu, liko jis ne visas. Didesnę jo dalį nusinešė gyvenimas, nepaklausęs pedsaku. Kiekviena diena eina paskui jį tie, kurie yra jautę jo stipria dešinę,- girdėję jo skambų, karšta žodį, matę jo aukštai pakėlęs galvą. Jie pasakoja, kad dainius savyje mokėjo suderint liaudiškumą, dar iš namų išsinešta, paprastumą ir saulėtą asmens didingumą, kantrybę, savyje užsidėrymą ir jautrumą, net savotišką karingumą.

Iš skaidraus jo asmens kilo tokios jo dainos, kurios savo paprastumu primena liaudies kūrybą ir yra visiems taip aiškios, suprantamos:

„Sužvengė žirgas, žuvelės liūs;
Dukrele, aša pasiliuok!
Ant juodbėrėlių pirštelai atjoja!...
Piršlei, tik remėtinki!
Piršlys meluoja ir kraitį dera:
Jaunoji rauda, bet midų geria.
Kepk, sveča drėta!
Karvojų su rūta.
Kaimeliešams" (II 125).

Autorius leškojo ne vien grožio ir apdainavo ne vien savo pergyvenimus. Jis juos dažniausiai jungdavo su savo mintim ir visos Tėvynės gyvenimu. Tokios yra jo geriausios dainos ir poemos. Jis apdainavo visus svarbesnius Lietuvos gyvenimo įvykius, dėl to dažnai nustumdamas savo pergyvenimus i antrą vietą. Tos dainos ir poemos labiausiai rūpėjo, jos idealai ir šūkiai atsispindėjo jo lyrikoj ir gavo tobulą išraišką:

„Mylėk, lietuvi, tą brangią šėmę,
Kane nuo amžių tėvai gyvenę,
Čia tavo kūnas sau maistą semia,
Čia grynai dvasiai tiek sveiko
penol" (II 129).

Ne veltui jis yra vadinamas Tėvynės meilės dainium. Didėsę jo dainų dalis yra patriotinio, visuomeninio turinio. Savo galingu pranašo žodžiu jis dažnai drąsindavo brolius:

„Laimėčkite jaunos, pakyjančios
šalys!
Už laisvę kovoti padės Visagalis
Drąsiai už Tėvynę į kovą!" (II 54).

Jo vieno kūrybos aspa kreivus tikėjimas visagalinčia gavalzios ranka, geresne Tėvynės ateitim. Norėdamas įtikint skaitytojus, paguost savo tautiečius, jis stengiasi savo amžių pašvėsinti. Jo vargus paskaidrindri:

„Ausros nesimėtė...
Bet žmonės, papratę
Bevargti nuo amžių senų,
Sau ūrėdj ramino
Ir uždėję galvino,
Ją siėpdami tarp pelenų;
Žinojo: Dangaus
Nieks be skausmo — vargu,
Ir vargaus" (II 158).

Jis buvo ne tik žymiausias savo amžiaus dainius, bet ir visos tautos dvasios gyvenimo vadas, geras kovotojas su rusų priespauda, geras visuomenės organizatorius. Jam daug padėjo jo kūryba ir geri jo bendradarbiai. Su A. Dambrausku ir P. Bučiu buvo net sudaręs platų kataliūg organizacijos projektą. Parašė pirmą Lietuvos istorijos vadovėlį, kelėtą dramu. Jo eilėraščių yra išsiaudinta „Auširo?". Vėliau bendradarbiaudamas „Aušrai" ir kitusose to meto leikraščiuose. Parašė gerą teologijos mokslų veikalą Kartais pats sakydavo, kad nežinąs, ar jis yra pašauktas mokslui ar literaturai.

Į visus nuolat slengdavosi prakaibėti „mellės žodžiu, kuris" — anot jo — „stebuklus daro".

Mūsų mėlaiym Vilniuje šėninančiam „Naujosios Lietuvos" dienraščiui birželio 29 d. suėjo dvejų metų, o liepos 3 d. ši reikminga sukaktis buvo pažymėta draugiškų pobūvių II „Valgio" svetainėje.

Pirmasis „Naujosios Lietuvos" numeris Vilniaus gatvėse pasirodė anomis istorinėmis dienomis, kada per ši miesta dar tik prieš penketą dienų buvo perstūmtoj pirmoji karo prieš bolševizmą pilieno ir ugnies banga. Vilniuje negyvenusiam nesprasti ano didingo, lautinas momento, kad suėjęs 1941 m. birželio 29-sios dienos popietę Antakalnio karių kapuose buvo laidojami grumtynėse su raudonaisiais Vilniaus žuvusieji mūsų kariai, kada viršė miesto žaibiškai vokiečių naikintuvai šlavė nuo dangaus paskutines sovietinių bombonešių liekanas, o tuo tarpu tieš Vilniaus Katedros aikšto pirmąjį karta suskambėjo lietuviškojo dienraščio vardas: „Naujoji Lietuva"!... „Naujoji Lietuva"!.. Taigi, istorinė tiesa, kad tėlaisvintame Vilniuje pirmasis pasirodė lietuviškasis dienraštis „Naujoji Lietuva". Šio laikraščio brangumą senojoj Lietuvos sostinėje taip pat lautiausiai įvertinome tik mes, Vilniuje gyvenantieji.

Nejučiomis prabėgo dvejі įtempto darbo metai. Metai sunkaus, epochinio karo prieš bolševizmą ir pasaulį. Ir šiame kovos salygoms dienraščio darbą žr jo pasiekimus gali suprasti ir kritikai įvertinti tiktai žmonės, gilinę pažįsta kariną, politinį ir pasaulinį spaudos darbo veikalą. Bet kurie „mėgėjiškai" plunksnos nubrėžimai ar šios srities analfabeto svailiojimai čia visiškai neturėtų būti minėmi dėmesin. Lietuviškai laikraščiai Vilniuje visuos laikais buvo ir yra labai reikėmingi faktoriai tautinių, politinių ir kultūrinių požiūrių. Birželio 29 d. šėjusiam jubiliejiniam „Naujosios Lietuvos" 615-am numeryje, kiek vieta leido, palyginkim.

Dėl to drįso tik šveinlai papeikti lenkus ir bajorus už jų skriaudas dvarynai Lietuvai. Dėl to nenkėlė ir visokius laikraščių ginčus ir patš kitų nekrittkavo. Tik stengėsi, kiek galėdamas, daugiau dirbti, mokyti ir mokytis, ažaisti tarp tvilių vienybę, priminti šviesią Lietuvos istorija, paguosti visus protingais ir šviesiais žodžiais, kurie šiandien ir jam yra reikėmingi.

„Dvasios galūnai, tėvai—milžinai!
Pavasario mūsų vadovai!
Ramūs ilsėkit kapuos pelenai,
Nutilus palaimintai kovai!" (II 115)

A. S.

DARBO METAI

Šėmė ir Lietuvos Vaikai

Žiebarge

(Aitvaraka ir dienoraštis)

Austa. Pabudes vieversėlis iškilo į padanges. Čirška žvirbliai aviečėse. Į rytus nuskrido didelis juodų varnų pulkas. Apie rasotus laukus žiedus lėtutėlėsnuja... Ir kur tik pažiūri, visi bunda ir darbas dienos darbui ir dėliaugsmui. Tik grieblė nutilo ir nebesigirdia dėl trijų duonos kepalų. Tik miegustos, visą naktį iškūrėjusios sekėjo akys, nenukrypsta nuo joms paskirtos sekti krypties.

Pabudau. Įkvrėsu uodai zirzia apie ausį. Kai pamačiau akis, matas tekančios saulės spinduį, įsibrovusį pro šaudymo angą i mūsų bunkeri ir atsimuanti i storų rastų siena virš mano galvos. Matau ir pilkas dulkeles, bėsiadėančias jame.

Knarkia Jonas greta manes, kojų nykčiūs atstatęs. Anatoliaus kampe tylu. Visi dar miega. Triukšmo negirdėt. Norėjau ir aš dar truputį užmigti. Nusibaidėjau uodus „kraugerius", žalią tinklelį užsimoviau ant galvos. Apsiverčiau ant kito šono, bet užmigti negalėjau. Uodai žirsti nepaliovė. Ot ir mūsų mynyta viena po kitos vis naujos nedovada ramybės

Nebeturiu kantrybės. Atsikėliau. Šokte šokau i savo „mažuosius" batus ir dvilinkas susilenkęs šlindau pro žemas bunkerio duris.

Smilkstantis puodas už durų ant laiptelių uzgeso Gal todėl prilindo i bunkerį tiek daug neprašytų svečių ir trukdo miegoti. Kai pakėliau galvą ir pažiūrėjau virš durų i kregždukų lizdelį, pamačiau jį tušėjant. Dar vakar pro jo skylutę kyšo penki geltonkraičiai snapukai. Jie rytais pasveikindavo mus, lėsinant iš bunkerio ir dieną einant pro šalį. Dabar... Dalis, ir jau nėra tu būt, niekados nebegrįš. Paliėpėjes laipteliais pamačiau kaip senės moką vaikus skraidyti. Drebėdami iš baimės mažyčia: stengėsi pamėgdžioti tėvus

Parugiais, persėkdamas susisiekimo eigas, nuėjau iki pirmojo bunkerio. Salia jo radau tris vyrus, besėdinčius ir tarp savęs besišnekučiuojančius. Pasisveikinom. Vienas kitas žodis apie praėjusios nakties tirštą rūką, pora sprogimų kažkur toli, ir vėl ėinu toliau.

Virtuvė šėmy. Virėjas ir jo padėjėjai baigė ruoti puurytius, ai ir keletas nekantrosnių atstovų, atėjusių iš bunkerių, slankioja aplink. Raginu virėją greičiau tiems porcijas įdėioti.

Kai grįžau atgal ir užsukau į bestogį mūsų „rūmą", čia taip pat dar visi miegoję sugulę kaip silkės greta vienas kito ant grindų. Tik „Pelikanas", vieneną vizgindamas, pastiko mane ir pro tarpkojį pralindęs išbėgo i lauką.

Pasukau aš radiją nežinia ant kurios stoties ir pažadinau draugus su mersi.

Dar valanda kita, ir visi. paliėję savo „migius", susirinkome prie stalo.

Kelinta diena pas mus visai ramu, ir ši niekuo nesiskiria nuo praėjusiųjų Skirtumas gal toks, kad mums begulint parugėj atvyko ligai lauktas „Kalėdų senukas" ir aš rytoj išvyksta stortogo.

Vakare visi susirinkome i vieną bunkerį. „gražiu akių" pavėsy. Ant stalo. I buteli istatytos, degė net trys žvakės Taip neįprastai šviesu. Visi sėdėjome ant stalo ir ir nekantrinai laukėmė kas bus toliau. Kuo vaišins mus Anatolis su Jonu.

Aš, kaip ir visada. sėdžiu gale stalo vėdėj i duris Albertas iš dešinės, kairėje Anatolis. Ant stalo aštsirėmęs, maišo pajuodusių kortų kaladę. Šūlio jis paloš, paaiškint pinigų priklausomybę Bet kiti galėjo pasiginčyt net. Mat, daugumos sunkios paskutinės mėnesio dvidešimt septynios dienos... Už Alberto sėdi Norba, prietėlingos tautos atstovas. Podėjęs net pakausės ataukmaukes, suka ūsą apie piršta ir nekantrini laukia „baliaus" pradžios. Kairėje Anatolis, rankos i kelnių kišęs ir nusiskėsęs sukinėjas Už jo Bronius su ruda barzda po savo kišėnę „kratę" daro — pelilo leško. Jei prie stalo savo irankių neturi, su piršlės imi niekas nelęsis Kitam gal ir sovyno ūsai dėl barzdos, kola ant kojos užmetęs, sėdi ir čirpina suvrupusią kėbę. Kaip visada, taip ir dabar. Jis skolintu tabaku kemša savo pypkę, savo „mažyte" pypkę, geriausią pypkę iš visų pypkių.

Pirmą „patrovą", kaip sako Albertas, ant stalo padėjo paštetą. Paskui, šviesiai dėdėm, žuvės ir mėsas žuveles alyvoj ir pamidorous, sviebuklingos ir valgomos duonos, sviesto, dirbtinio medaus, kavos katiliuus, kelias lėkštes ir puodukus ir vienui vienu mūsų tradicinę, visur kartu vežiojamą taurelę

Paskutinėj, kaip žandarai su žvalgėdėtais pusmėnuliais po kaklu, pasirodė flakai. — pilni buteliai. Su auksinėm ir sidabrinėm kepurėtėm, ordinais ir medaliais apsikarstę, eilėj išsirikiavę, puošia mūsų stalą.

Iš pradžių kalba trumpa: svelkas, dėkui ir tyla Tik juo toliau, tuo kalbų daugiau ir daugiau atsiranda. Ir pagaliau vienam kalbėt pradėjus, kiti taip pat stelia ir

— Palaukit! Nutilkit, prietėliai ir dūšios, — ne vieną karta man surikė reikėjo. koi šiek tiek „svečius" nuramina. — Paklausykit, ką noriu jums pasakyt. Kaip mano, ar turiu aš vienas visą laiką vargt tur tuščiu lapu? Aš manau, kad tau gana. Siandien rašyti turi jūs. — Ir tigai nebeginčijo. Ėmė ir rašti. dienoraštį pavadintą, iš savo dėžės ir atvertęs tuščią lapą pasiūlė jį Albertui

— Broli, dovanok. Rašyti aš nemokau, — net pašoko nuo stalo Albertas.

— Gal pokeri ar pulką galiu pasiūlyt jums?

— Kaip tūlas ir eglaičių mums užtenka. Neatsiprėsk, kad ir kaip sakiesies.

— Nemoku, tikrai nemoku, — vis dar sveptelėjo.

— Kaip moki, taip ir moki, čia ir daug ginčų nekelk Sėsk ir bratžyk!

— Klausau! — Ir kanopas suglaudes Albertas atsisėdo. Iešitraukė savo ilgėjį iš kišėnės ir šiek tiek pagalvojęs pradėjo:

„Nežinau ką rašyti naujam pusėtap žios knygos Daug čia lapų pasitarė ir mes gyvenime ne vienu lapą po lapo... Tikiu, kad tai bus nepaskutinis. Grįžus i Tėvynę prašau ją pasveikinti visų mūsų vardu. Valio, Lietuva!... Tėvę baigę pasirašė ir dar data ir laika pastatė. Nebėtų adjutantas..

— Na, matai, sakei rašyt nemoki, o puikiai parašei. Dėkoju tau ir duodu juodraštį kitam. — Sekantiem, plačiai apžvėgiti šio seniausio karo meto dienraščio uždaviniai, rūpėsčiai ir įvairus redakcinis darbas, jo salygos. Rašo: Werner Klau, Dr. M. Reinys, Br. Tūkius, J. Šaitenis ir ėilė kitų atrinujų ir tolimesnių bendradarbių. Jubiliejinis numeris skoningai iliustruotas pagrindinių dienraščio bendradarbių atvaizdais ir antraštėnėmis vinėtėmis.

Praėjusį šeštadienį įvykusiame draugiškame „Naujosios Lietuvos" pobūvyje, šalia vokiečių bei vietinių įstaigų atstovų su p. Srities Komisaru Hinzet priešakyje, dalyvavo ėilė visuomeninėme gyvenime, mene bei moksle pasižymėjusių asmenų. Dienraščio vyr. redaktorius Br. Tūkius savo pasakytoje kalbėje paėrėkė dėiaugsmą, galėdamas šį jubiliejų švęsti senojoj Lietuvos sostinėj Vilniuje. Toliau pabrėžė spaudos reikėme kovoje prieš bolševizmą, siekiant pergalės. Srities Komisaras Hinzet savo trumpoje kalbėje palyžėjo paėsnaus draugiško pobūvio prasmę, siėkiai nurodydamas svarbiausius šio mėsto žurnalimo uždavinius iš vieniėjusiame kare. Toliau jubiliėjinėi buvo pareikšta visa ėilė nuoširdžių sveikinimų kitų Vilniuje šėinančių laikraščių vardu.

Lietuvių karių savaitraštis „Karys" ilą prupa nuoširdžiai linki „Naujajai Lietuvai" šviesios ateities.

L. Stepanauskas

Pergalės naktis

Tai kas, kad daugelis negrįžo,
Šią naktį šiviai vėl aidės.
Baltais savų raketų krūžiais
Išpuošim žemę ir žvaigždes.

Plieninės gretos priekin žengią
O širdyse ramu, ramu.
Kiekvienas vyras pasirengęs
Laimėt ar mirti su džiaugsmu.

Raketos tamsią naktį juosia
Virš žemės kylančios audros.
Pačiuose priešų apkasuose
Mūs ginklai pergalę užgros.

Didingas žygis bus laimėtas,
O tuos, kur žus—minėsim mes
Kartu su krintančiom raketom
Jų atminimas neužges.

Kas naujo LIETUVOJE

— Vilniaus aps. dabartinių metų pilnu tempu vykęs pasėlių plotų, žemės ūkio mašinų ir gyvulių surašymas.

— Vilniaus aps. buvo gauta 6.272 kg cukraus pavasariniam bičių pešimui. Tuo kiekiu aprūpinta 550 bitynų ir papenėta 4.580 bičių šeimų.

— „Šodrė" ir „Kiekvienas" 15 kg spirituotų uogų arba rabarbaro pristatytojui, be premijos ženklo, dar duoda 1 kg cukraus.

— Nesenai Maišiogiuose ir Vilniuje buvo suruoštos arklių prieauglio parodėlės. Buvo premijuotas 21 kumeliukas. Premijoms išdalyta RM 410. Kartu su arklių prieauglio parodėlė buvo pravestas geresnių kumelių surašymas i kilmės knygas. Iš viso i kilmes knygas įrašyta 58 kumelės.

— Kulelių durpyne kuro gamybos prievolę atlieka pirmoji Įmonių Direkcijos tarnautojų pamaina. Durpyne, be prievolininkų ir kt. įstaigų tarnautojų, gyventojų, dunguj gamyboje šiuo metu dirba per 200 asmenų.

— Liepos mėnesio viduryje arba pabaigoje bus vėl pradedami Reiche ir Kulautuvoje nauji kursai lietuvaitėms, norint paruošti vokiečių kalbą finančių raštinėms kvalifikuotų pajėgų. Numatyta, kad kursai vyks Stetčin miesto ir truks kelis mėnesius. Įmonės ir įstaigos, norinčios turėti geresnių raštinės darbininkų, turi progos šiuo reikalu susidomėti, vaikinams ir mergaitėms ir savo dirbančiųjų vieną kitą darbuotoją.

— Birželio 24 — 27 d. Kulautuvon buvo suvažiavę 13 visos Lietuvos įmonių jaunuolių atstovai. Iuriių skaičius siekė iki 60 ir lyvavo jaunųjų darbų. Čia jie buvo supažinti su jaunuolių atstovų pareigomis ir teisėmis įmonėje. Paskaitas kursuose laikė Kauno Profesinės Sąjungos bendradarbiai inž. Kirchner, Opitz ir Mastūnas. Ypač daug dėmesio buvo kreipiama sportui.

— Vilniaus Miesto Savivaldybė, kaip kuro gamybai prievolininkų registravimo, įstaigų tarnautojams ir laisvų profesijų asmenims išdavinėja leidimus — pažymėjimus kurą pasiimiti asmenis įtęsmis Tokių leidimų — pažymėjimų ligi šiol yra išdota 4.552, bendram 32.787 erdm. kiekiui.

— Vilniaus miesto ribose geresniam žemės ūkio gaminių suėmimui sudaryta specialė komisija, kuri pravedė žemės ūkio gaminių tiekimo akcija, organizuoja senėjimą, ūkio vadovų ir kontroliuotojų komisijas, kurios vykdę vietose kolektyvinių gaminių pristatymą, įoms dalyvauant bei pritiriiam.

— Lietuvos Generalinėje Srityje veikia 42 vaikų darželiai. Vilniuje tokių darželių yra apie 12. Vaikų darželiai įsteigimu ir jų išlaikymu rūpinasi Savitarpinė Pagalba su Socialinio Aprūpinimo Įstaiga.

— Per birželio mėn. Vilniaus miesto riteno užregistruota devyni statikimai kiaulių susirgimo raudonlige. Imtasi atsargos priemonių.

— Liepos 1 d. mirė VD Universiteto Medicinos fak. prof. Dr. Juozas Ciplijauskas.

Vėlionis gimė 1887 m. gruodžio 14 d. Sunskuose, gausioje ūkininkų šeimoje. 1908 m. baigęs Marijampolės gimnaziją. Išvyko į Varšuvą studijuoti medicinos fakultete, kurį baige 1913 m. Didžioje karo metu mobilizuotas kaip gydytojas, dirbo Kaune, Odesoje ir t. t. Grįžęs i Lietuvą, kurį laiką buvo Sakių aps. gydytojo, o nuo 1923 iki 1933 — universitete moterų klinikos asistentas. 1933 m. išvyko i Kliniką, kur buvo Raudonojo Kryžiaus ligoninės direktorium ir moterų skyr. ligų. vedėju. 1939 m. persikėlė i Kauną, o iš čia, atgavus Vilnių, išvyko i jį, tuo suorganizavo Raudonojo Kryžiaus ligoninę ir buvo jos direktorium. Vėliau paskirtas Akušerių mokyklos direktoriumi ir VD Universiteto moterų klinikos bei ginekologijos — akušerijos katedros vedėju ir šiuos tose pareigose ikimirties. Buvo žymus lietuvis visuomeninkas ir mokslo žmogus. „Medicinoje" išspausdino veikalą šiuolaikiniais apie Radium ir jo pritaikymą ginekologijoje ir kt.

Kultūrinės naujienos

— Birželio mėn. pradžioje atidarytas Alytaus dramos teatras Teatrui įsikirti daug padėjo Kauno teatro vyriausieriai ir dailininkai.

Pradžiai su didėlių pasiekimu suvaidinta Lydinio „Replėse".

— Liepos 1 d. Vilniaus Miesto Teatro Opera baigė darbo sezoną. Buvo statyta G. Puccini operos „Madame Butterfly" premjera.

— Vilniaus Miesto Teatro simfoninis orkestras išvyko i provincija gastrolių. Bus suruošti koncertai Šiauliuose, Utenoje, Panevėžyje ir Biržuose. Orkestrui vadovuja Jer. Kačinskas. Kartu su orkestru dalyvauja ir K. Čiurlionio Meno Ansamblis savo šių metų pavasario darba baigia liepos 10 ir 11 d. d. išvykomis i Uteną ir Zarasus.

Visos senos medžiagos ir atmatos turi patekti oficialiai leistai senų medžiagų prekybai.

Nalkinti ar be reikalo laikyti pas save skudurus, tekstilės atmatas, senas metalas ir metalo atmatas, kaulus (ir namų ūkio), seną popierių, popieriaus atmatas ir kartoną, seną gumą ir gumos atmatas, stiklo atmatas ir bonkas, celiuliozės atmatas, gyvulių plaukus, šerius draudiama.

Kiekvienas piliet; turi įsisąmoninti, kad: **„Senos medžiagos yra žaliavos ir turi karinės reikšmės."**

Neturi nusiti niekais nė vienas lakštas popieriaus, joks skuduras, nė vienas gabalas geležies, nė vienas kaulas, nė maišiuisas kiekis metalo. Savivaldybių rengiamos rinkimo akcijos, mokyklų ir oficialiai pripažintų ir leistų medžiagos (žaliavų) prekybos įstaigų vykdomas rinkimas kiekvienam piliečiui duoda progą atiduoti ir leisti vėl sunaudoti visas senas medžiagas ir atmatas.

Visos įstaigos, įmonės, visi namų savininkai, visos krautuvės įrengia senų medžiagų ir atmatų priminius surinkimo punktus.

Sportas

— Liepos 4 d. pradėtos Lietuvos žachmatų pirmenybės Vilniuje. Šis sportinis įvykis mūsų veikloj yra pirmuoniis ir spatingai pažymėtinas, nes senojoj sostinėj tokios varžybos įvyksta pirma kartą.

Iš suložtų partijų pirmomis dienomis gautos šios 2 pasekmės: Valtonis prieš Birmanui (Kaunas), Arlauskas išlošė prieš Stankevičių, Žalys baigė lygiomis su Skėma. VII. 5. Valtonis vėl pralaimėjo prieš Arlauską, žaisdamas veik išlošią partiją, Skėma pralaimėjo Stankevičiui, Žalys pralošė Selikovui, žautuvėsa pralošė Kovalskiui ir Birmanas laimėjo prieš Abramavičių. Rungtynes globoja iš Kauno atvykęs inž. Nasvytis, kuris paskyrė dovaną už gražiausią pirmenybių partiją.

— Birželio 3— 4 d. Vilniuje teko matyti Asmenos rinktinės krepšinio, kuris turėjo progą žaisti su vietos LFLS ir Šarūno komandomis.

Pirmąsias rungtynes su LFLS, energingai ir gerai žaidęs, pelnyti lėmė 17 : 16 (9 : 9). LFLS komanda antram puslaikiy buvo neapdairi ir leido puolėjams sėkmingai naudoti silpną gynybą dengimą. Pats žaidimas buvo gana įsidrus ir gyvas. Ašmenikiai savo sudėty turi keletą vilniečių žaidėjų, todėl komanda sudaro rimtą varžovą visoms Vilniaus krepšinio ekipoms. Antrasias varžybas prieš šarūniečius svečiai pralaimėjo 16 : 14 (11 : 7).

— Futbolo rungtynes LGSF— Kalita laimėjo LGSF 10 : 2 (5 : 1). LGSF komanda, būdama žymiai pranašesnė, visą laiką diktavo žaidimą ir puolimo vertiumu pasiekė tiek įvarčių.

Šarūnai su Gluosnio komanda žaisdė 4 : 4 (3 : 1).

— VII. 4. suruoštas dviračio ligo nuotolio varybas Vilniuje — Kaunas (146 km) laimėjo V. Severinas per 5 : 55, 14 s., II v. Nr. Juodžbalis 5 : 55, 13,6 val., III v. St. Severinas. Turint galvoje, kad kelias link Ukmergės buvo visą laiką aukštėjantis, pravažiavimo pasekmė yra gana gera.

— Kauno Wehrmachto ekipa futbolo varžybose prieš vietos LFLS (neplinkę nudėtieį laimėjo 8 : 2.

— Pirmenybių rungtynėse Perkūnas įveikė LGSF-ą 2 : 1 (1 : 0). Pirmenybėse pirmauja Tauras ir po laimėjimo prieš Kovą atsistoja meisterio vieton.

— Liepos 17 ir 18 d. d. bus suruošta visuose Lietuvos Sporto Rajonuose sportinės varžybos su metinio laimėjimo translaisiniais didvyriams Dariui — Girėnui pagerbti. Ta proga visi sporto klubai ir sportininkai kviečiami aktyviai padėtieti. Šios sukakties iškilimingą minėjimas yra leistas atitinkamų vokiečių įstaigu. Visų varžybų pelnas skiriamas Savitarpinei Pagalbai. Programą sudarys futbolo ir krepšinio turnyrai, lengvoji atletika ir, jei sąlygos leis, 7 km patrulio žygis, kur dalyvauos vietos savisaugos dalinyi kariai.

POTVARKIS dėl karo invalidų aprūpinimo

Pasirėmdamas Reicho Ministerio Užimtoms Rytų Sritims 1942 m. balandžio 24 d. potvarkiu dėl teisinių nuostatų leidimo Rytų Krašto Reicho Komisariate § 1 („VRI RMOst" pel. 17 — „ABl." Kauen, pel. 422), nustatau:

I. Potvarkio apimami asmens.

§ 1

(1) Buvusios Lietuvos kariuomenės kariai, jiems priėjusiai asmeniu ir po jų mirties likę šeimos nariai, kurie buvo įsigiję teisę i aprūpinimą pagal sovietų panaikintus krašto teisinius nuostatus nebeįstatė iš naujo klausimo dėl jų teisės i aprūpinimą pripažinimo, aprūpinami pagal šis potvarkio nuostatus, jeigu

1. jie buvo sužaloti einant tarnybos pareigas (§ 2).

2. jei buvęs sužalojimo priežastimi tarnybinis velksmas yra pasibaigęs prieš 1941 m. birželio 21 d.

(2) Seimos nariai 1 patr. prasme yra minusioje žmona (našlė) ir santuokinė vaikai (našlaičiai).

(3) Žydai jokio aprūpinimo negauna.

II. Sužalojimas einant tarnybos pareigas

§ 2

(1) Sužalojimas einant tarnybos pareigas yra toks pakenkimas sveikatai, kuris gautas arba vykdant karinius uždavinius, arba einant einant karo tarnybą patirto nelaimingo atsitikimo arba dėl karo tarnybai specifinių santykių.

(2) Pripažinti pakenkimą sveikatai kaipo sužalojimo einant tarnybos pareigas pasėkmę užtenka priežastinio ryšio tarp šių veiksnių.

III. Invalidų aprūpinimas.

§ 3.

(1) Invalidas gali gauti aprūpinimą tik tada, kada einant tarnybos pareigas yra nustojęs 25% arba daugiau darbingumo.

(2) Invalidas, nustojęs ne daugiau kaip 44% darbingumo, laikomas lengvai sužalotu, nustojęs per 44% — sunkiai sužalotu.

§ 4

(1) Invalidų aprūpinimo normų dydis priklauso nuo darbingumo sumažėjimo laipsnio.

(2) Invalidas gauna savo asmeniui:

Sunaėjęs darbingumui

25%—44% po 8 RM mėn. (I laipsnis)
45%—64% „ 20 „ „ (II „)
per 84% „ 50 „ „ (IV „)

(3) Jei invalidas buvo puskarininkis, tai prie pagal p. 2 gautosios normos gauna dar 25% tos normos dydžio priedą; jei invalidas buvo karininkas, tai prie pagal p. 2 gautosios normos gauna dar 50% tos normos dydžio priedą.

(4) Jei sunkiai sužalotasis dėl savo einant tarnybos pareigas patirto sužalojimo yra reikalingas nuolatinės priežiūros ir gydymo, tai jam dar mokamas 25 RM dydžio per mėnesį slaugymo priedas.

§ 5.

(1) Sunkiai sužalotasis gauna dar žmonės priedą 10% pagal § 4 p. 2 ir 3 jo gaunamos normos dydžio.

(2) Invalidas gauna priedą už kiekvieną iki 16 metų santuokinį vaiką 20% pagal § 4 p. 2 ir 3 jo gaunamos normos dydžio.

(3) Jei sukakus 16-kai metų vaikas dar nėra baigęs mokyklos ar profesinio pasiruošimo, tai sunkiai sužalotajam vaikų priedas gali būti mokamas iki vaikų mokslo pabaigos, tačiau ne ilgiau iki vaikai bus baigę 18 metų.

(4) Žmonos ir vaikų priedų sumą negali įvaikoti 50% pagal § 4 p. 2 ir 3 invalido gaunamos normos dydžio.

(5) Žmonos ir vaikų priedai nemokami, jei pats invalidas ar jo žmona turi mėnesiui per 50 RM pajamų ar tai iš turto, ar tai iš savarankiško ar nesavarankiško darbo.

(B. d.)

UŽSIENIO ŽINIOS

TOKIO, NL. Vyriausiasis imperatoriaus štabas liepos 1 d. paskelbė, kad per kautynes, kurios tebevyksta Hendovos ir Naujosios Georgijos salų arityje, Japonų laivyno karo laivai iki šiol nuskandino arba sužalojo šešis priešo transporto laivus, tris kreiserius, vieną laivą naikintuvą. Be to, numušias 31 lėktuvas. Aviacija ir kariuomenė tebepuola išlaipintas priešo pajėgas, apie kurias neturima smulkesnių žinių. Naujosios Georgijos ir Rendovos salos yra į šiaurės vakarus nuo Guadalcanaro. Naujoji Georgija yra 2.000 km² dydžio, Rendova žymiai mažesnė.

TOKIO, NL. Japonų ambasadorius Sovietų Sąjungai Sato, kaip pranešia Domei, liepos 3 d popiet lankėsi pas sovietų užsienių reikalų komisarą Molotovą ir su juo kalbėjosi.

BERLIN, NL. Paskutinėsi daviniais, vokiečiai, ir sąjungininkai kovoja partizanų Montenegre (Juodkalnijoje) nuostolisai, kuriu pradėjo buvo manoma esant 12.000 užmušių, yra žymiai didesni. Tikstantiai partizanų yra mirę šiltine. Iš viso jų čia esą daugiau kaip 22.000 žmonių.

OSLO, NL. Norvegų spaudos žiniomis, žinoma norvegų rašytojo K. Hamsuna, kuris dalyvavo Vienoje įvykusiame tautinių žurnalistų sąjungų susivienijimo suvažiavime, prieš jam grįžtant i Norvegiją, priėmė Fiureris.

STOCKHOLMAS, NL. Iš Dublino pranešama, kad de Valera liepos 2 d. buvo vėl išrinktas Airijos ministerio pirmininku.

ROMA, NL. Popiežius Pijus XII liepos 5 d. 10 val. priėš piet priėmė naująjį vokiečių ambasadorių prie Šv. Sosto baroną von Weizsäckerį, kuris jam pavedė savo akiratinius raštus. Po šiklimingo ėiėkimo Šv. Tėvas su Weizsäckeriu pasitraukė pasikalbėti i privačia Popiežiaus bibioteka, kuriame dalyvavo tiuko pusvalandį. Po to vokiečių ambasadorius pristatė Popiežiui jį lydėjusius vokiečių ambasados prie Šv. Sosto nuosius. Vėliau jis pasiėmė vėl Vatikano valstybės sekretoriui kardinoiui Maglione.

Tą pat dieną priėš piet kardinolas Maglione atvyko i vokiečių ambasadą prie Šv. Sosto, revizituodamas vokiečių ambasadorių von Weizsäckerį.

STOCKHOLMAS, NL. Meksikos profesorius Carilios ištyrė ir nustatė, kad Meksikos miestui gresia pavojus per artimiausią šimtmetį ižnykti iš žemės paviršiaus. Gaišomis priežastimis, Meksikos miestas yra pastatytas ant užsiinkusio ežero. Todėl miesto podirvis vietomis turi iki 90% drėgmės. Tam vandeniui gausėjant, miestas vis labiau grimsta i gilumą. Meksikos katedra ir opera rūmai jau gerokai dėl to slinkmo nukentėję.

ROMA, NL. Priešo aviacijos žuginiai bombavo įvairias vietoves Salento pusiasalyje, o taip pat Šiciliijoje ir Sardinijoje. Puolimų pasėkoje yra nuostolių ir aukų.

Bronius labai surimtėjo ir kiek pagalvojęs parėmė ant rankos smakrą. Jis rašo:

„... Daug velandų žėgyvenome kartu. Darbais ir mintimis padėjome viens kitam. "Daug gyvenime tėmokom. Daug kartų vieni kitus supratome be žodžio. Šukūrėm saspatauli toli nuo Tėvynės. Šiandien, jums išvažiuojant, norėčiau paprašyti: nuveškite mūsų nerašytas mintis Tėvynei.. Dėl jos mes troškiame gyventi ir aukotis viai..".

Paskutinis rašo Jonas, ketvirtą švakę užsideges.

„Išleistuvių proga galiu tiek paskytti. Išgyvenome visokių momentų viensme bunkery karšti. Bunkerėje, kuris buvo ir bus saugus nuo „šamų". Niekados nepamiršiu, kaip jie šamai prėjė mėtus, kaip atmėsė užpiūdo nuo Tėvynės. Dėl to čia dabar esame mes. Kartais pasitaikė daug nukentėt, bet visa tai mes aukojame Lietuvai Tėvynei".

— Ir taip ne aš, bet jie balgė mano dienoraštį.

Bunkery besėdint atrodė, kad sulaukėme vėlyvos nakties, bet kai žėgėm i lauką, pamačiau auštantį žyrą. Ligo paraudusią dėsnėsę juosta sakė, kad saulėtėkis čia tad.

Kad saulė aušdamė auštantį žyrą ir matėma tekančią saulę. Daug kartų palydėjom ją už šalinės miško juostos Viskas turi savo pradžią ir savo galą, tik vienam anksčiau, o kitam vėliau...

Bunkerėje baigė žėgti švakės buteliuose. Fliakai ištuštėjo. Užėsno smilkstantis puodas tarpdury. Nusprendėme, kad laikas eiti pasilsėti. Tik truputį pesilsėt, nes koks gi padorus žmogus saulei tekant eina gulti...

Kai vėl pabudau, saulė jau buvo sukėtai. Vyrai tuščiais katiliukais žėgėsi rinkosi prie vyriškės pečiu. Vidury gatvės žėė motoras veležinio, aštrių kampų automobilio.

Ryto valvorytėj kiekvienas lankė, pilkėl melavam dangule. Iš mažo debesėlio virš mūsų galvų krito reti, kaip pupos didėl, lietaus lašai.

Paskutinį lagamėną pakėlau po automobilio sėdyne. Kampe pastačiau savo puisėu automatą, visur lydėjusį mane. Kai viskas buvo paruošta, atėjo laikas atsisveikinti.

Sudiev, jūs mano geri draugai! Jūs buvot man labai brangūs. Kas žino, kada vėl mes susitiksim? Kur nuėlokė gyvenimas mane, kur jus?.. Perduosiu linkėtimus Tėvynei, nes jūs vėl to prašėte. Perduosiu ir palinkėsiu jums galimai greičiau pamatyti Ją.

Sudiev rugiu laukai, žaliėji, sudėge kalmai! Sudiev ir jums, klasėtinėji minų laukai!

Sudiev, tu „amžinasis kalvi", prie surūdijusio priėkalo baigiąs jau nyktil! Ne vieną kartą pro tave, kaip pro pabėna prie kelio, vaišavau.

Sudiev, ir kapinės žolynais papuoštos, kurias dar kartą aplankiau. Sudiev, baltėji kryžiai ir jūs po jais tylūs kovos draugai! Kiek kartų pro kryžiaus sustoju ir perskaitau šimtus kartų linksniuotą vieta, tiek kartų mintys nulekia i praėjusį laiką ir primena sunkų kovos vaizdą.

Garbė jums, didvyriai, garbė jums! Milijonai lūpų kartos tuos trumpus žodžius. Garbė jums, ir aš kartoju gyvulių brolių lūpomis..

Daug, dar daug liko primargintų dienoraščio lapų. Vieni jų lūdėi ir tamsūs, kaip rudens naktys. Kiti gi linksmuėjai ir šviesės, kaip saulės spindėjai. Bet ir jie balgė mano paskutinį dienoraščio lapą, baigiu dabar ir aš.

J. Truškauskas

TIESA

Nr. 28 (1190) Vilnius, 1945 m. liepos 10 d.

PRENUMERATA: metams — 6 RMs pusei metų — 3 RMs mėn. — 1,50 RM.

Iškraustus mažiausiai penkių katvičių, priklausant kalendoriaus tvarkos, pav. I — III mėn. IV — VI ir t. t.

MŪSŲ GYVENIMAS

Fronto Teatro premjera Kaune

Nėseniai platesniu mastu imtasi tvarkyti visą galimus materialinius bei kultūrinius karių reikalus. Šio darbo energingai ėmėsi naujasis Visuomenės Reikalų Departamento direktorius p. Krikščiūnas. Pirmasis tų pastangų vaisius buvo Lietuvių Karių Fronto Teatro suorganizavimas. Tollau sekmingesniam lietuvių karių aprūpinimui steigiamas Lietuvių Karių Pagalbos Komitetas.

Praėjusį sekmadienį, birželio 4 d., Kaune (vairiems pareigūnams ir kviestiesiems svečiams Lietuvių Karių Fronto Teatras parodė savo pirmųjų pastangų laimėjimą, Bevelk 4 val. nusitęsusi premjera dūjuino šūrwos, kurių buvo prisirinkusi pilna Kauno Jaunimo Teatro salė. Išleidžiant šį teatrą viešumon, atidarymo žodį tarė p. dr. Krikščiūnas nurodydamas, kad kova prieš tolėsvizmą reikalauja visų jėgų įtraukimo. Vieni ją tai atlieka tiesioginiai kovodami fronte, antrieji, like Tėvynėje, turi fronto karius viskuo aprūpinti ir kiek galima jusų kovoje stiprinti bei ją lengvinti. Lietuvių Karių Fronto Teatro tikslas nuvežti kariams nors dalelę tos Tėvynės, už kurią jie kovoja. Toliau savo kalboje direktorius nurodė šio teatro atsiradimo ir jo organizavimo aplinkybes ir tuos sunkumus, su kuriais organizuojantieji teatrą pabrėždamas, kad nešiūrint visų kliūčių, teatras per 2 mėn. visas jas nugalėjo. Pasiaventusiųjų ir rimtai dirbančių jo vadovų ir kolektyvo dėka šiandien drąsiai žengia pirmuosiuos žingsnius į viešąjį gyvenimą. Draugo buvo išreikšta padėka Generaliniam Komisarui ir jo atstovui p. von Fritsch už suteikimą šį teatrą organizuoti, gen. mjr. Just už patalpą. Pirmajam Generaliniam Tarėjui gen. Kubiliūnui už sumanymą ir patarimus, Kauno Didžiajam Teatrui už visokią teatralinę paramą, teatro direktoriui M. Mongirdui, meno vadovui G. Veličkai ir visiems kitiems, kurių pastangomis Lietuvių Karių Fronto Teatras pagaliau gali pasirodyti, kaip kolektyvas, galįs atlikti jam skirtą uždavinį.

Pakilius uždangai, mus pagauna ir žavi tautinių spalvų, garsų, šokių ir kostiumų mėlynys. Tai meno vadovo G Veličkos muzikalinis vaizdelis „Sienapiūtė". Iš tikrųjų, tai gražus muzikalinis montažas, nors be didesnės intrigos ir šaipjau be didesnių pretenzijų. Ruoštas taip, kad tiktų klėviemai scenai. Ryškiomis spalvomis atvaizduota kaimo buitis — šienapiūtė ir jos pabaigtuvės, žiūrovus organiškai surišia su scena, pasakyčiau, net juos nukelia į scena. Dažnas pergyvena taip, lyg jis pats dalyvautų tose pabaigtuvėse, tej jaunimo dūjaugsmo ir meilės Šventėj. Žinoma, teatro meno kritikai gal ir padarytų kai kurių priekaištų, tačiau žiūrovas vaizdelių gėrėsi ir šėsna patenkinta bei sužavėtas. Vaizdelį režisavo autorius G. Velička, dailininkas V. Palaima, jam padėjo L. Tamulis, šokius paruošė — K. Marijošienė, dainos — St. Sodeikos ir J. Svedo, kurias paruošė M. Leškevičius, režisieriaus padėjėjas B. Lechavičius. Vaizdelyje dalyvavo: R. Tamulevičiūtė, L. Sagevičius, J. Čepatis, S. Pilka, A. Balyta, E. Palakauskaitė, B. Ankudaitytė, J. Morkūnaitė, J. Aksinas, V. Bakūnas, V. Mažeikė. Jaunimas ir šokėjai — M. Ivaškytė, A. Liičkūnaitė, K. Mickevičiūtė, J. Potrepkaitė, J. Petraitytė, J. Linaya, J. Maurukas, J. Ramelis ir J. Sagevičius.

Antroje muzikalinėje dalyje solo padainavo: J. Garunkštytė, K. Zierytas, B. Marijošius ir V. Bakūnas. Baletą pašoko: J. Sadzevičiūtė ir K. Knitaitis, taip pat tautinių šokių šokėjai. Muzikalinei dalai vadovavo St. Galevičius, baletą paruošė B. Baravykas, akompanavo A. Stasevinskas. Gyvai konferavo J. Čepatis.

Premjerą proga teatrą sveikino Kauno Jaunimo Teatras, Kauno Dėjvsis Teatras, J. Svedas, Vilniaus Opera ir kt. Premjeras dalyvini gavo daug gėlių.

Po vaidinimo „Autros" kavinėje Visuomenės Reikalų Departamentas suruošė pobūvį, kuriame kalbėjo Generalinio Komisaro atstovas von Fritsch, pareikšdamas savo pasitenkinimą premjera ir palinkėdamas teatrui sėkmingai tą Tėvynės dalį nuvežti į Rytus kariams ir sustiprinti juos, kad jie dar tvirčiau kovotų su žmonijos priešu — bolševizmu. Karto p. von. Fritsch perdavė Generalinio Komisaro dr. von Renteln pritarimą ir linkėjimus Fronto Teatrui.

Pobūvyje dar kalbėjo departamento dir. p. Krikščiūnas, dr. M. Mongirdas ir kiti.

Teatro išvykų į Rytų planas jau paruoštas, laukiama tik aukštosios vokiečių vadovybės patvirtinimo ir, galimas dalykas, kad jau kitą savaitę teatras išvyks į Rytų frontą. Vėliau teatras lankysis ir Vokietijoje, kur vaidins lietuvių darbininkams.

„Karys", iki šiol buvęs vienintelis nuolatinis fronto karių ryšys su Tėvyne, susilaukęs naujo bendradarbio, seniai karių pageidaujamo Fronto Teatro, kuris pats turės progos aplankyti karius ir į juos prabilti gyvu Tėvynės žodžiu, linki jam sėkmingai šią pareigą atliekti.

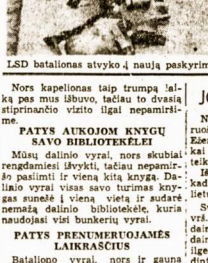

LSD batalionas atvyko į naują paskyrimo vietą. J. psk. Mikalajūno nuotr.

Kaip mes gyvename Šiaurėje

IR MES GAVOME KNYGŲ

Vilniaus paštininkai surinko 100 knygų bibliotekėlę ir paaukojo LSD fronte esantiems batalionams. Jų pageidavimu bibliotekėlė bus kilnojama iš vieno batalio į kitą.

Pirmoje eilėje tą bibliotekėlę su laukė mūsų bataliono vyrai. Knygos gražiai įrištos ir daro malonų įspūdį. Tą pat dienę iš jų sudarėme penkis mažus knygų rinkinėlius ir išdavėme į bunkerius sunkiai pareigas einantiems vyrams pasiskaityti. Bevelk visos knygos yra grožinės literatūros.

Ant daug knygų aukotojai užrašė gražių minčių, kurios mūsų karius ragina dideliems į. sunkiems žygiams. Bevelk vyrai užrašai pritaikytų prie knygos turinio.

Šiai keletas tokių užrašų: „Brangus Lietuvos Kary, visuomet atmink Tėvynę!" „Brangus Lietuvi, ir sunkiai kovodamas laikok lietuvišką vėliavą!" „Mes Kary! Tėvynės laisvės siekimai teveda mus į laimėjimus", ir kt.

Mūsų vyrai dėkingi tiems tautiešiams, kurie nepaimirštą savo brolių kovojančių pirmose fronto linijose. Nors kiekvieną minutę mirčiai žiūrime į akis, tačiau nenuleidžiame galvų į mintyse gyvename Tėvynės rūpesčiais.

GRAŽIAI PAMINĖJOME DVIEJŲ KARO METŲ SUKAKTUVES

Mūsų bataliono vyrai, toli nuo Tėvynės būdami, gražiai paminėjo dviejų metų išsilaisvinimo iš bolševikų jungo sukaktuves. Iškilimėse dalyvavo minios vietinių gyventojų. Jie gražiai savo papročiu papuosė gyvenamus butus: priei namus pastatė liaudies raštais išmargintomis stalticsėmis dengtus stalus, ant jų gėrimus svečiams. Senieji rusai prie tikėmių tribūnos sudainavo savo liaudies dainų.

Mūsų žvalių vyrų garbės sargybos būrys visus žavėjo savo drausmingumu ir griežtumu.

Po iškilimingosios dalies surengti žaidimai. Pertraukų metu plačiai po Kyrų lygumas skambėjo dainų garsai: „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka..", „Kur bakūtė samanota...", „Leiskit į Tėvynę..."

GRAŽIAI SUTIKOM JONINES

Mūsų nedidelė vieno kolchozo igula Joninių išvakarėse nekūrė plačiai liepanojančių laužų, nedegino dvarų statinių, tačiau vieną kitą Joninių supersbusi prie putojančio alaus stiklų jaukioj nuotaikoj sutiko šventes.

Karo sąlygos: vargai ir džiaugsmai taip suartina karius, kad vėliau nė jaikas jų neišskirs. Tiek karinėmis, tiek kariviai viena mintimi gyvena ir vienodai jaučia savo pareigos atsakingumą.

IR MUS APLANKĖ KAPELIONAS

Birželio 28 dieną, lankydamas fronte esančius karius, LSD karo kapelionas kun. N. aplankė ir mūsų bataliorą.

Kapelionas aplankė visus dalinius, išklausė išpažinties, atlaikė pamaldas ir pasakė gražius, uždegančius pamokslėlius. Po trijų fronte buvimo mėnesių vyrai taip nuoširdžiai meldėsi, ir net ašarės veliniu jausmai nančiai skambėjo giesmių žodžiai „Marija, Marija... „Pulkim ant kelių..." ar baigiant pamaldas „Lietuva, Tėvyne mūsų...".

Pamaldos už žuvusius mūsų karius

Liepos 10 d. 10 val. Vilniaus Katedroje bus laikomos gedulingos pamaldos už visus žuvusius kovoje prieš bolševizmą Vilniaus Igulos ir Vilniaus batalionų, esančių Rytuose, karius. Pamaldas laikys Vilniaus Igulos kapel. kun. Panavas. Pamaldų metu gros Vilniaus miesto ugniagesių orkestras.

Pamaldose kviečiama dalyvauti visi laisvi nuo tarnybos kariai, atsargos kariai, jų šeimos, tėvėtūjų karių šeimos ir visi, valandai gal Katedron atsilankytų, tautiečiai.

Po dviejų metų bendros kovos prieš bolševizmą, prisiminkime visus tuos mūsų brolius karius, kurie, vadami savo tarnybos pareigas Vilniaus igulos daliniuose arba Vilniuje suskirstusių batalionų eilėse išvykę į Rytus, čuo kovose didvyriu mirtimi, kitus bėdų buvo priešo karaviu veiksnai išplėšti iš gyvųjų tarpo.

VILNIAUS PAŠTO TARNAUTOJŲ SUAUKOTOJI BIBLIOTEKA JAU RYTUOSE

Graži Vilniaus pašto tarnautojų dovana mūsų kariams — 100 knygų kilnojamoji biblioteka, palyginti, per trumpą laiką pasiekė savo tikslą. Jau gražio LSD Ryšių Karininko Stasio pasiustieji pareigūnai, kurie kongas nugabeno vienam mūsų batalionui šiaurėje, iki šiol neturėjusiam jokios bibliotekos. Apie knygų gavimą jau rašoma ir vienoje šio nr. korespondencijoje iš Rytų. Po trejeto mėn. biblioteka pagal nustatytą planą bus persiųsta kitam batalionui.

BIRŽELIO 13

Tai buvo prieš metus puikų birželio rytą, kada dangus giedrumas, gėlių margumas ir linksmas paukščių čiulbėjimas įsilieja į žalinga pavasario džiaugsmą į viliojų gyvenimą. Taigi tokį birželio rytą mes, tūkstantį kilometrų atstūmę nuo Tėvynės, vydėme savo vaikus, vadavini. Jau kelios valandos — nuo pat apyaušrio vyko kieta kova. Geraj įsitvirtinę priešas žarstyte žarstė švina į mūsų eilės. bet ir mūsų ginklai, nors lėkte nuo įtempto darbo, energingai atsakinėjo priešui. Po kelių kietų kovos valandų lietuvio narsumas ir kietumas palaužė bolševiko laukinį atkaklumą ir išsaisa. Laisvėjome, bet ši karta paskutiniams kovos šūviams nuskambėjus, iš kovos lauko nesikėlė du narsiausi mūsų dalinio vyrai: — J. psk. Adolfas Krištaponis ir eil. Jurgis Tūtinas. Ši grožio ir gyvybės kupiną birželio rytą jie čuo didvyriu mirtimi kovos lauke, priekinėse eilėse, narsiai vydėdami jiems pavestą uždavinį. Šis birželio rytas mums išplėšė iš dalinio du narsiausius karius ir geriausius lietuvius. Tai pirmosios mūsų dalinio aukos. Jie žuvo toli nuo savo Šalies, priešo žemėje, gindami savo Tautos vardą ir garbę, jie žuvo už seses ir brolius, kurių kaulais nusėti Sibiro laukai. Tą gyvenimo džiaugsmą atsuojantį pavasario rytą jie vaikėjo savo gyvybę už mus visus

Nuo tos dienos mes tūkstančius kilometrų nuojūgiavom, vydėmės žuvusiųjų mirtį ir sunaikinimą. Ir šių metų birželio 13-ją, prisimine mūsų dalinio pirmąsias aukas: — a. a. j. psk. A. Krištaponi ir eil. J. Tūtina, kardyginėsi lietuvos kovos lauke, kovosavo mintimis buvome su jųjų artimaisiais ir gilinu susikaupimu nasiryžome naujiems žygiams.

J. Itn. Černius

KARIŲ LIGONIŲ APRŪPINIMAS SPAUDA

Iš dalies jau nuo šių metų pradžios Vilniaus ligoninėse gulinčius sužeistuosius mūsų karius laikraščiais aprūpina „Karios" redakcija. Laikraščiai išnešiojami 2—3 kartus savaitėje. Kadangi ligonių kiekis ir jų patalpinimas kviečiamo ligoninėse dažnai kaitaliojasi, prašoma visi sužeistieji mūsų kariai ir ligonių personalas kiekvieną proga informuoti redakcija apie karių ligonių sudėties pasikeitimus ir kitose Vilniaus ligoninėse, kad būtų galima visuomet aprūpinti mūsų sužeistuosius karius laikraščiais.

VĖL VIENA BIBLIOTEKĖLĖ Į RYTUS

Pastaruoju metu vis dažniau per „Karios" redakciją paaukojama po keleta, keliolika ar net keliasdešimt knygų Rytuose kovojantiems mūsų kariams. Iš susukotųjų knygų nuskaitosiomis dienomis sudaryta 60 knygų bibliotekėlė ir prieš keleta dienų ner gritančius iš atostogų į Rytus mūsų karius paskyta vienam mūsų batalionui, kuris jau apie pusantrų mėnų kietai kaunasi su bolševikais viena me Rytų fronto ruožo. Draugo pasiusta mūsų vyrams per 150 vokų laiškams ir 7 įvairūs tautiniai nuveikslai.

Tuo būdu jautriųjų mūsų tautiečių susukotosios knygos ir kitos dovanelės stengiamasi kuo greičiausiai pasiųsti mūsų kariams Rytuose, kur jie pasilūpę laukia kiekvieno brangaus siuntinėlio iš Tėvynės.

JONINĖS RYTUOSE

N batalono 2. kuopos kariai suruošė tradicines Joninių išvakares. Ežeras, kalnai, mėlynuojantieji miškai ir frontas — tai fonas, kurio teikė šiam vakarui tam tikrą grožį.

Iškyla balta saketa — tai ženklas, kad programa prasidėjo. Suskamba lietuviškoji daina.

Svajingas tonas skamba gitara, vyrai N. ranką virkdoma. Pasigirsta dainelė „Melavos akys" ir „Artojo daina". Tvyndes prisimindamas ir jos ilgesys jaudina nors ir kovose užgrūdintus vyrus. Po virašios dainų grieža 2 kuopos orkestras. Skaitytojas, tur būt, nustebs, kad mes čia fronte turime ir orkestrą. Taip, turime — kuktus ja, bet mums geras.

Girdžiu, kaip vyriška svajonė pasipuošęs muzikos tonais kalba apie buvusias Tėvynėje Joninių naktis akordeonas; tylių skundų ir už ūdies atvandžiu ilgesių vakaro tylai ir susimaišiustems kalnams skundžiasi smuikas. Jis tamsi kalba žitiems Rusijos kalnams apie gražią švento Jono naktį ten — prie Nemuno, ant žilo protėvių pililakalnio.

Orkestrui nutilus, pasigirsta 1 kuopos karių daina Jie čia dalyvauja kaip svečiai. Galingai praskambėjo „Sėdžiu ant kalnelio" ir „Pilnos dievos gėlių" 2 kuopos kupletistas, armoniką pritarient, linksmai apdainuoja kuopos aktualijas. Du artistai suvaidina dialogą „Pas barodiskėlį". Vėl 2 kuopos dainuoja „Leiskit į Tėvynę", „Saulė teka".

Viršila N. mus linksmai nutelkia su daina „Itališka" ir, gitarai pritariant, padainuoja „Tu paslėpei laimę". Triuksmingos katutės ir šauksmai „bis", „kartoti" priverčia viršilą pakartoti daina „Tu paslėpei laimę". Paskui dainuoja 1 kuopa „Mūsų vyrai, kai šėlna.".

Programa baigėsi, laužas geso. Pabaigos žodį tarė šio minėjimo ir vakaro iniciatorius ir vadovas j. ltn. P. Jo žodis, pritaikytas šiam vakarui, nukėlė mus į Tėvynę. Jo žodis, lyg kūdikio balsas, vadas, šio vakaro varduvininkas. Jis savo nuoširdžiu žodžiu priminė mums lietuvio karo pareigas. Jis palinkėjo, kad mes šiandien ir ateityjuose ir kovose, kad su lietuviška širdimi drąsiai nugalėtume priešą ir laimingai grįžtume į Tėvynę. Su daina „Oi, eisim brolužėli, namo..." skirstėmės į savo bunkerius.

J. psk. Pr. Raunas

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIS Nr. 11
(Vertinamas 2 tšk.)

I	Ą	O	Ž	K	E	V		
U	M	L	Z	U	I	E		
I	E	Y	A	E	M	A		
A	N	N	T	G	U	J		
R	G	I	V	O	E	Š		
E	V	A	Ą	A	T	Y		
N	B	M	E	M	I	K		

Sachmatų žirgo ėjimu perskaitytų dvi eilutės iš vieno žinomo Maironio eilėraščio.

Sprendimus siųsti iki rugpiūčio 10 d.

Mes Šypsomės

— Mamyte, kodėl jaunoji visuomet su balta suknele?

— Nes balta spalva reiškia džiaugsmą.

— O kodėl jaunasis su juodu kostiumu?

— Vadinas, tamsta matei kaip jiedu abu kuolais muėsi. Tamsta žiūrėjai tiktai. O kodėl tamsta negalėjai į jų ginčą įsikišti ir juos nuraminti?

— Aš neradau jokio kuolo.

Motina paspiktinusi sako:

— Petreli, pyragą, kurio turėjo užtekti rytdienai, tu jau suvalgėi!

— Taip, mamyte. Tu visuomet sakai: ką gali šiandien padaryti, neatidėlok rytdienai.

— Mama, Jonas papraše mano rankos.

— O, tai teks tau dar palaukti, kol jis paprašys tavęs visos.

— Jonuk, kodėl taip vėlai iš mokyklos?

— Tėvęli, aš dirbau viršvalandį.